

PRIMORSKI DNEVNIK
je začel izhajati v Trstu
13. maja 1945, njegov
predhodnik PARTIZANSKI
DNEVNIK pa 26. novem-
bra 1943 v vasi Zakriž
nad Cerknim, razmožen
na ciklostil. Od 5. do 17.
septembra 1944 se je ti-
skal v tiskarni «Dobrodo»
v Govcu pri Gorenji Trebu-
ši, od 18. septembra
1944 do 1. maja 1945 v
tiskarni «Slovenija» pod
Vojskim pri Idrji, do 8.
maja 1945 pa v osvoboje-
nem Trstu, kjer je izšla za-
družna številka. Bil je edini
tiskani partizanski DNEV-
NIK v zasluženi Evropi.

primorski

dnevnik

OSREDNJA KNJIZNICA
S. VILHARJA
TRG REVOLUCIJE 1 P. P. 132
66001 KOPER

7096 AA

60100200

Postnina plačana v gotovini
Abb. postale 1 gruppo

Cena 600 ltr - Leto XLI. št. 171 (12.203)

Trst, torek, 6. avgusta 19

Ob 40. obletnici razstrelitve prve atomske bombe Iz Hirošime enoglasen poziv za mir

LEKCIJA HIROŠIME

VOJMIR TAVČAR

»Slišala sem hrup letalskih motorjev in sem se ozrla k višku: letalo se je beliko v prozorni sinjini. Videla sem že toliko letal, da me ni bilo strah. Opazila sem tudi, da se je nekaj odcepilo od letala, nekaj belega... Nekaj sekund pozneje pa je prišlo do eksplozije...

Ne vem koliko časa sem obležala brez zavesti. Ko sem se prebudila, nisem videla več ničesar, vse je bilo rdeče in črno. Poklicala sem prijateljico Toshiko, ni mi odgovorila. Postopno se je megla pred mojimi očmi razblinila, a nisem več našla prijateljice. Opazila sem ljudi, ki so se oddaljevali in sem šla z njimi. Vse je bilo drugačno, zgedalo je kot da bi mrak že legel na zemljo. Ozrla sem se okoli sebe: hiše so bile porušene, lahko sem videla do obzorja, nobenega poslopja ni bilo pred menoj. Sledila sem ljudem k reki, slišala pa nisem ničesar, kot da bi bila povsem gluha. Tedaj da bi bila povsem gluha. Tedaj me je prešinilo: padla je bomba...

Tako se začena dramatično pričevanje Japonke Shingenko, ki je 6. avgusta 1945 doživela eksplozijo prve atomske bombe nad Hirošimo. Dramatična izkušnja tistega dne, ko je »sonce vželo dvakrat«, je bila le začetek kalvarije tistih, ki so preživeli eksplozijo prve atomske bombe. Huje ranjeni so umrli v naslednjih dneh, nekateri pa so leta in leta hirali zaradi posledic atomskega sevanja, vsi so ostali neizbrisno znamenovani v telesu in v duševnosti.

Tistega jutra pred 40 leti se je dejansko začelo za vse človeštvo novo obdobje. Redkokdo, morda nihče razen znanstvenikov, ki so sodelovali pri izdelavi novega strahotnega orožja, ni povsem dojal pomena dogodka. Dejstvo, da je ena sama bomba povzročila tolikšno razdejanje in prej nepoznan pokol je vzbujala sicer grozo, nihče pa se ni zavedal, da je tista eksplozija pomenila začetek nove dobe in da je človek izdelal »absolutno orožje«, s katerim lahko uniči vse človeštvo in spremeni Zemljo v mrtev planet.

Kot ugotavlja Alberto Cavallari, je bil ta odnos do novega orožja po eni strani posledica skopih informacij, ki so pronicile skozi strogo vojaško cenzuro, po drugi strani pa tudi posledica prepričanja vidnih znanstvenikov, da v državi kot so ZDA, ki konec tridesetih in v začetku štiridesetih let ni razvila jedrske fizike, ne bi bilo mogoče doseči tak rezultat v tako kratkem času. Šele deset let po prvi eksploziji so znanstveniki in tudi navadni ljudje povsem dojeli domet tistega tragičnega dne in so se začeli jasno zavedati, da se je začelo obdobje, v katerem bi lahko tudi najmanjša napaka pomenila konec sveta. Začela se je razprava o miru v mrki senci jedrskih konic, o mori, ki kot ogromen Damoklejev meč visi nad glavo vseh prebivalcev planeta.

Hirošima je v zavesti cele generacije ljudi od tistega dramatičnega 6. avgusta 1945 postala simbol: simbol človekove slepote, simbol okrutnosti, simbol gorja, ki ga človek zagreši pa čeprav v boju za pravičnost in demokracijo. Vendar mesto, če naj verjamemo poročanju številnih italijanskih in tujih novinarjev, doživlja danes to svojo simbolno vlogo povsem drugače. Mlajši rod, ki ni doživel vojnih grozot, le s težavo dojema in razume pričevanja tistih, ki so pred 40 leti videli vziti

sonce dvakrat, uradna japonska politika tudi teži za tem, da bi 6. avgust šel počasi v pozabo, saj bi to lahko otežilo trdno zavezništvo med Tokiom in Washingtonom, Hirošima in z njo Nagasaki pa sta bila japonskemu establishmentu večkrat tudi krinka, da je lahko prikril zločine, s katerimi si je med vojno okrvavil roke. Na splošno je »mir« v Hirošimi, pravijo kronisti, postal danes ogromen business, postal je sredstvo, ki privablja turiste in na katerem sloni visoki življenjski standard mesta.

Morda je ravno to najbolj pošastna ugotovitev, če je res, kot je pisal Tiziano Terzani v nedavni reportaži iz mučeniškega mesta, da so tudi »globlje miru že naveličani takega miras«. Najbrž je to le zunanji videz, ki ga mesto vzbuja v obiskovalcu in Hirošima, v duševnosti svojih ljudi, doživlja življenje in sedanjost »mir« v senci jedrskih konic povsem drugače. Vsekakor pa so ti vtisi, ti podatki, dejstvo, ob katerem se velja zamisliti. Ali je samo Hirošima simbol, katerega pomen postopno blede v zavesti nas vseh? Koliko je še takih simbolov in spo-

NADALJEVANJE NA 2. STRANI

V japonskem mestu se je zbralo 67 županov iz 23 držav Poslanica Gorbačova - Manifestacije po vsem svetu

TOKIO — »Voditelji velesil bi morali obiskati Hirošimo in razmisliti o nevarnosti in o posledicah atomske vojne.« S temi besedami je Nobelov nagradjenec za mir, Mehikanec Alfonso Garsia Robes odprl prvi mednarodni kongres županov, ki se je začel v okviru svečanosti ob 40-letnici razstrelitve atomske bombe nad Hirošimo. Namen zasedanja je spodbujanje svetovne solidarnosti za jedrsko razorožitev, udeležuje pa se ga 6 županov iz 23 držav, med katerimi so tudi ZDA, Kitajska in Sovjetska zveza. Italijo zastopajo predstavniki sedmih mest, in sicer Turina, Marzabotta, Cassina, Coma, Pistoie, Sesta San Giovanni in Campegine.

Po besedah Nobelovega nagradjenca je spregovoril domači župan, ki je dejal, da Hirošima ni samo pričevanje zgodovine, ampak stalno svarilo za bodočnost človeškega rodu. »Mj hočemo biti mesto spodbujanja mednarodnega miru in kulture«, je še dejal domači župan. Zasedanje bo trajalo do 9. avgusta, to je do dneva, ko je druga atomska bomba uničila mesto Nagasaki. Iz številnih posegov je prišla še zlasti na dan zaskrbljenost nad možnimi posledicami jedrskega spopada, tudi za tiste države, ki same ne razpolagajo s tem smrtonosnim orožjem in ki so vsaj navidezno daleč od žarišč morebitnih spopadov.

V okviru svečanosti ob 40-letnici razstrelitve prve atomske bombe so priredili tudi vrsto kulturnih in športnih manifestacij ter spominski pohod iz Tokia v Hirošimo.

Sovjetska agencija TASS je včeraj objavila dolgo poslanico Mihaela Gorbačova japonskemu odboru za

pomoč žrtvam atomskega bombardiranja. V njej sovjetski voditelj ponavlja zavzetost SZ za »odpravo vsega jedrskega orožja« in obtožuje ZDA, da preprečujejo dosedaj spoznanje na tem področju. Gorbačov poudarja, da je SZ že leta 1946 predlagala mednarodno konvencijo, ki bi prepovedala jedrsko orožje, vendar so ZDA predlog zavrnile. Sovjetski voditelj, dodaja, da tudi danes Zahod ovira pogajanja, s katerimi bi želela Sovjetska zveza v celoti prepovedati in odpraviti jedrsko orožje ter ponovlja pripravljenost svoje vlade na ženevskih pogajanjih, obtožuje pa ZDA, da ta pogajanja ovirajo. Gorbačov tudi dodaja, da se je SZ obvezala, da ne bo prva uporabila jedrskega orožja in da je enostransko prenehala z jedrskimi poskusi. Sedaj so na vrsti ZDA in druge države, da prenehajo s temi poskusi, je dejal Gorbačov, in v zadnjem delu svoje poslanice poudaril nujnost, da Japonska ostane država brez jedrske oborožitve ter obsodil poskus ZDA, da bi tudi to državo spremenili v svojo vojaško oporišče. Istočasno s poslanico Gorbačova je tudi vrhovni sovjetski SZ naslovil poslanico podobne vsebine, parlamentarcem in ljudstvom vsega sveta.

Ob obletnici razstrelitve prve atomske bombe so bile številne manifestacije tudi v drugih državah. Zelo aktivni so bili italijanski radikali, ki so priredili manifestacije v štirinajstih prestolnicah sveta, med katerimi v Washingtonu in v Moskvi. Prav tako so radikali priredili manifestacijo tudi v Chioggi z utemeljitvijo, da v Italiji ni samo eno ameriško jedrsko oporišče v Comisu, ampak so jedrske konice ZDA nameščene tudi v Beneški laguni.

Zaradi zagonetne smrti Salvatoreja Marina na kvesturi v Palermu Premestitve policijskih funkcionarjev in karabinjerskega častnika iz Palerma

PALERMO — Po nalogu notranjega ministrstva je prefektura v Palermu odstavila in premestila načelnika letedečega oddelka palermske kvesture Francesca Pellegrina, načelnika odseka za boj proti ropom in tatvinam Giuseppa Russa ter poveljnika operativne enote palermskih karabinjerjev kapetana Genara Scala. Te premestitve so po vsem sodeč v zvezi s preiskavo o zagonetni smrti Salvatoreja Marina v uradih letedečega oddelka palermske kvesture.

Sklep o odstavitvah in premestitvah so sprejeli na včerajšnjem vrhu na notranjem ministertvu, ki so se ga udeležili poleg ministra Scalfara še načelnik policije Porpora, poveljnik karabinjerjev Bisognero, direktor Criminalpola Pollio in palermski prefekt Finocchiaro. Trenutno ni še povsem jasno, ali je dosedanja upravna preiskava ugotovila odgovornosti na račun treh odstavljenih funkcionarjev, vsekakor pa je ministertvo sprejelo ta ukrep, da bi vsaj delno zadostilo zahtevam, da se zagonetna smrt pojasni in da se kaznuje odgovorne.

V Palermu pa se je včeraj več kot tisoč oseb udeležilo pogreba tragično preminulega Salvatore-

ja Marina. Žalna svečanost pa je bila bolj podobna manifestaciji proti nasilju kot pogrebu. Med drugimi se je pogreba udeležil tudi poslanec evropskega parlamenta radikalec Marco Pannella. Skoraj štiri kilometre se je odvijal žalni sprevod po najrevnejših palermskih ulicah, a trupla niso pokopali, saj je sodstvo odredilo nove analize tkiva organov nesrečnega mladeniča.

Namestnik državnega pravdnika Guido Lo Forte je ukazal dodatne analize ob govoricah, da je lahko Marino umrl zaradi zastupitve. Dan pred njegovo smrtjo je v četrtek zvečer na kvesturi zaužil nekaj obloženih kruhkov, nekaj malega je pojedel in spil tudi v četrtek dopoldne, da marsikdo zagovarja tezo o zastupitvi, saj ni prvič, da se kaj takega zgodi na Siciliji. Del hrane so res Marinu priskrbeli svojci, del hrane in pijače pa so s kvesture naročili kar v bližnjem baru. To vsaj trdijo govorice, saj je na žalost uradnih sporočil o tem tragičnem dogodku bore malo.

V pismu notranjemu ministru Scalfaru je poslanec in tajnik Democrazie proletarie Mario Capanna zahteval, naj minister navede vse, kar mu je znanega. Poslanec ugotavlja, da smrt ni bila

naravna, kar se lahko sklepa tako iz izjav svojcev umrlega kot iz namigov raznih funkcionarjev kvesture in iz prvega zdravniškega poročila o domnevnih vzrokih smrti. Ob vsem tem, navaja Capanna, ni torej nič čudnega, da se ljudje spominjajo na podobne primere, kot je bila zastupitev Giulianove desne roke Pisciotte v palermskem zaporu in »defemestracija« anarhista Pinellija s četrtega nadstropja milanske kvesture. Vsak molk, vsako zavlačevanje lahko škodi le ugledu varnostnih sil v njenem boju proti mafiji in naporom, da bi razkrile okoliščine umora komisarja Montana.

Nedvomno ima o zagonetni smrti Marina trenutno koristi le mafija, saj je pozornost javnega mnenja sedaj osredotočena na tragičen dogodek v palermski kvesturi. Preiskovalci pa navajajo, da bi gotovo Marina obtožili sodelovanja ali vsaj vpletenosti v umor komisarja Montana, če se ne bi vsa zadeva tako tragično končala. Po sumljivih 34 milijonov lir so namreč na Salvatorejevem domu odkrili tudi okrvavljeno majico, obstaja tudi upravičen sum, da so morilci komisarja Montana zbežali prav s Salvatorejevim avtom in motorjem.

Reprogramiranje dolgov SFRJ

ZAGREB — Zvezni sekretar za finance Vlado Klemenčič je po vrnitvi iz Londona, kjer je prejšnji teden sodeloval na pogajanjih z mednarodnim koordinacijskim odborom zahodnih kreditnih bank, izjavil, da so po skoraj enoletnih pogovori pripravili sporazum o reprogramiranju dolga jugoslovanskih organizacij in bank.

Pričakovati je, da bodo sporazum podpisali jeseni. Odplačilo približno 3,5 milijarde dolarjev dolga naj bi preložili do leta 1990. Po njegovi oceni je dobra stran tega sporazuma dejstvo, da so odplačilo preložili za več let, tako da se ne bo treba vsako leto znova pogajati s kreditorji. Vlado Klemenčič je dejal, da bo to za delovne organizacije in banke nekakšen predah, ko se bodo posvetili proizvodnji in izvozu, tako da bodo v naslednjih letih lažje izpolnjevale kreditne obveznosti.

Po besedah Vlada Klemenčiča so se predstavniki zahodnih kreditnih bank posebno zanimali za tako imenovano »obrestno maržo«, kakor tudi za garancije, ki naj bi jih Jugoslavija dala za pravočasno in dosledno odplačevanje reprogramiranih dolgov. Povedal je, da so o obrestni marži precej razpravljali ter da so banke pripravljene ugoditi jugoslovanski zahtevi in obrestne marže zmanjšati na ugodnejšo raven kot v sporazumih, ki smo jih sklenili v zadnjih dveh letih.

Vlado Klemenčič je dejal, da je to uspelo zaradi rednega odplačevanja obveznosti, pa tudi zato, ker SFRJ ne zahteva novih posojil. »Pomembno je tudi to«, je dejal zvezni sekretar za finance, »da nam je uspelo doseči refinanciranje 100 odstotkov glavnice, čeprav smo hkrati pripravljene pred rokom vrniti oziroma odplačati 262 milijonov dolarjev, ki smo jih dobili pod izredno neugodnimi pogoji.« (dd)

AVTOBUS V PREPAD 9 MRTVIH PRI CUNEU

CUNEO — Devet mrtvih in 32 ranjenih je zaenkrat le začasni obračun hude prometne nesreče, ki se je pripetila včeraj popoldan v bližini kraja Vinadio v Piemontu. Avtobus s približno 40 potniki je verjetno zaradi slabega vremena strmoglavil v prepad.

Do nesreče je prišlo na ozki cesti, ki vodi iz kraja Vinadio na božjo pot Sant'Anna v višini 2010 m. Ta božja pot velja za najvišjo v Evropi in do nje vodi ozka in strma cesta. V poletnih mesecih organizira družba ATI iz Saluzza avtobusno vožnjo Cuneo - Vinadio - Sant'Anna; avtobus odhaja iz Cuneo ob pol osmih zjutraj in prispe do svetišča v dveh urah vožnje, povratna vožnja se začne ob 16.30 in prihod v Cuneo je predviden okoli 18 ure. Do nesreče je prišlo prav

med obratno vožnjo, 6 km pred prihodom v kraj Vinadio. Cesta je zelo strma, previsna in torej izredno nevarna. Vreme je bilo včeraj slabo in tudi vidljivost ni bila najboljša. Po prvih ugotovitvah kaže, da je do nesreče prišlo, ker je šofer sunkovito zavrl z namenom, da se izogne trčenju v nasproti vozečji avto.

Na kraj nesreče so takoj prihiteli številni reševalci, ki niso imeli lahkega dela, kajti ranjence in trupla so morali potegniti iz prepada. 32 ranjencev so prepeljali v bolnišnico v Cuneo, medtem ko so trupla prepeljali na krajevno pokopališče, kjer so na razpolago sodnim oblastem. Istovetnosti žrtev še niso ugotovili, vendar domnevajo, da je približno polovica Italijanov in polovica Francozov.

HIROŠIMA
40 let kasneje
NA 2. STRANI

Proces o atentatu na papeža Vrsta izrednih obravnav za izredna zasliševanja

RIM — Včeraj je bila na Foru Italicu v Rimu prva izmed izrednih obravnav na procesu o atentatu na papeža, ki se v nasprotju z običajnim poletnim preromom nadaljuje, da bi sodniki lahko zaslišali nekatere pričee, dokler so jim še dosegljive. Gre predvsem za Turka Aslama Sameta in Yalcyna Ozbeya. Prvi je zaprt na Nizozemskem, ker je tamkajšnja policija našla pri njem pištolo letošnjega maja, ko je Janez Pavel II. prišel tjakaj na obisk. Pištola pa ima to zanimivost: prodana je bila skupaj s tisto, s katero je Agca streljal pred 4 leti na papeža. Drugi Turk pa je za zapahi v Zahodni Nemčiji, je star Agcajev znanec in je o njem že nekaj govoril nemškimi preiskovalcem. Oba bi torej lahko povedala

marsikaj zanimivega na procesu o atentatu na papeža, ker pa v Rim nočeta priti in ju bodo čez kakih 10 dni izpustili na svobodo, bodo šli k njima italijanski sodniki.

Omeniti pa je treba še Sedata Kadema, o katerem je Agca povedal, da je z njim sodeloval pri streljanju na papeža. Kadem je Agcajeve trditve že zanikal v Turčiji, kjer je zaprt, danes pa bi moral priti v Rim na soočenje s svojim obtoževalcem. Slednji je na včerajšnji obravnavi govoril predvsem o ugrabljeni Emanuelj Orlandi in potrdil, da so njeni ugrabitelji »sivi volkov« ter da jo bodo v kratkem osvobodili. Odkod ima te informacije, pa turški terorist ni znal prepričljivo pojasniti.

Južnoafriške demokrate obtožujejo veleizdaje

JOHANNESBURG — Na stotine oboroženih policistov je včeraj zastržilo sodišče v južnoafriškem mestu Pietermaritzburg, kjer se je pričel proces proti 16 voditeljem gibanja proti apartheidu. Obtoženci se morajo zagovarjati zaradi veleizdaje. Tako namreč zakoni, ki določajo izjemno stanje, označujejo njihovo delovanje proti sramotni rasistični ureditvi v Južni Afriki. Med obtoženci je 72-letni soprodsednik gibanja proti apartheidu Archie Gumede in Albertina Sisulu, žena voditelja podobnega gibanja, ki so ga pred 23 leti obsodili na dosmrtno ječo.

Za ta najpomembnejši politični proces v zadnjih desetletjih, se je kljub strogim policijskim ukrepom zbrala okrog sodišča velika množica simpatizerjev obtožencev. Na procesu ni odvetnice Victorie Mxenge, ki so jo umorili pred štirimi dnevi. Gibanje

proti apartheidu je ob tem ponovnem zločinu pozvalo prebivalstvo, naj kakorkoli izrazi protest proti pretorij-ski vladi, tako da se ji onemogoči vladanje in se končno zagotovi mir in svoboda za vse prebivalstvo, ne glede na barvo kože. V tem gibanju so združene politične stranke, sindikati, verske organizacije in ugledni posamezniki.

V Durbanu je bomba včeraj ponoči deloma razdejala hišo ministra Amichanda Rajbansija, indijskega porekla. Gre za drugi atentat proti nebelim članom pretorijske vlade.

Vladni krogi so hudo zaskrbljeni tudi zaradi splošne politične stavke, s katero grozi več kot 500 tisoč rudarjev v rudnikih zlata in premoga. Doslej je protest zajel predvsem črnska predmestja, pristop rudarjev pa bi zadal vladi izredno hud gospodarski in politični udarec.

LEKCIJA

NADALJEVANJE S 1. STRANI

menikov, ki so bili postavljeni zato, da »bo mladi rod vedel, starejši pa ne pozabil«, in katerih smisel je postopno zbledel in pred katerimi se uprizarjajo nevsebinske manifestacije, ki naj zadostijo samo nekemu protokolu?

Prav v tem pogledu, se mi zdi, je potreben danes največji idejni in kulturni napor, če hočemo, da bodo simboli bolj oddaljene pa tudi bližnje preteklosti spet »spregovorili«, če hočemo, da bodo v spomin in opomin. Odpraviti je treba nevsebinsko obrednost, predvsem pa je treba o preteklosti in tudi o sedanjosti spregovoriti drugače začeti s tem, da je mir v senci jedrskih konic enako grozen ne glede na zastavo ali na ideološki predznak teh konic. Potržiška družba, družba sodobnih elektronskih medijev, ima v sebi zelo močne narkotike, povsem uspa va pa le tistega, ki nima in noče imeti dovolj moči in kulturnih instrumentov, da bi se ji zoperstavil. Tudi to je lahko lekcija Hirošime.

VOJMIR TAVČAR

Normalizacija po državnem udaru

KAMPALA — Nova ugandska vlada je sklenila v nedeljo odpreti meje države, ki so jih zaprli 27. julija, na dan vojaškega državnega udara, s katerim sta generala Tito Okolle in Basilio Okolle, ki si nista v sorodstvu strmoglavila predsednika Miltona Oboteja. Položaj v državi se je te dni še kar normaliziral, čeprav se iz Ugande nadaljuje izseljevanje tujcev, ki ne vedo, v katero smer se bo položaj razvil.

V pričakovanju razpletov so tudi ZDAčasno ustavile denarno pomoč. Ameriški veleposlanik v Ugandi se je sestel z novimi ugandskimi voditelji, s katerimi se je pogovarjal o usodi ameriških državljanov v državi.

Na sliki (telefoto AP): generala Tito Okello (na levi) in Basilio Okello.

Ugrabljena aktivistka opozicije v Čilu

SANTIAGO DE CILE — Carmela Hales, 27-letna aktivistka čilske opozicije in predstavnica neke pomembne katoliške organizacije je bila 24 ur v rokah nezanih ugrabiteljev. Izginila je pred sinočnjim v Santiagu in oblasti so takoj sprožile široko akcijo z namenom, da jo najdejo. Generalni tajnik vlade Francisco Cuadra je namreč dejal, da je namen ugrabitve prav osiitev vlade. Včeraj pa so Halesovo puščili. Bila je pretepena, vendar ni bila težje ranjena. Po izpustitvi dekle ni hotelo izjaviti ničesar.

Ta dogodek se vključuje v vzdušje napetosti, ki že nekaj časa vlada

v Čilu. Halesova je zelo znana osebnost, tudi zato, ker je bil njen oče minister za časa vlade demokristjana Freia, dva njena brata pa sta zelo znani politični osebnosti, eden demokristjan in drugi komunist. Za izpustitev dekleta pa se je odločno zavzel predvsem nadškof iz Santiaga Huan Francisco Fresno.

Med včerajšnjimi nemiri v Čilu so neznanzi ubili tudi 13-letnega dečka Fernanda Riquelmeja. Njegova mati je povedala, da sta dva moška nenadoma začela streljati proti skupini mladih ljudi in pri tem je 13-letni Fernando izgubil življenje.

Štirideset let po eksploziji prve atomske bombe nad Hirošimo

Hirošima, 6. avgust 1945 v hipu je umrlo mesto

HIROŠIMA — Šesti avgust 1945, ura je 8, 15 minut in 17 sekund. Z bombnika B-29 »Enola Gay« se je v tistem hipu spustila nad mesto prva atomska bomba, ki so jo komaj tri tedne prej znanstveniki uspešno preizkusili v Los Alamosu. »Little boy« (mali deček), kot so jo dokaj cinično imenovali, je tehtala malo več kot štiri tone, uran v njej pa je lahko sprožil enako rušilno moč kot 20 tisoč ton navadnega trotila.

Za 350 tisoč prebivalcev Hirošime se je pravkar pričel nov dan. Komaj tričetrt ure prej so sirene dale znak za konec nevarnosti: v resnici je šlo le za diverzantski polet meteorološkega letala, bombnik smrti je bil še na poti.

Ob 8.16, točno 43 sekund kasneje, je v Hirošimi prenehalo življenje. V hipu je zažarela nepopisna svetloba, v milijoninki sekunde se je temperatura dvignila do milijonov stopinj Celzija. Predmete in živa bitja je do dveh kilometrov daleč dobesedno spremenilo v paro. Za mnogimi je ostala samo senca vtisnjena na tleh ali razvalinah. Vendar to je bil komaj začetek: takoj zatem so nad ruševinami zadivljali peklenški plamni, divji veter, ogromni oblak v obliki gobe pa je vso okolico posul z radioaktivnim prahom.

Sredi ruševin je izgubilo življenje 150 tisoč ljudi, moških, žensk, otrok. Toda mnogi so umirali in umirajo dolgo let kasneje. Ocenjujejo, da je »little boy« odgovorna za več kot 200 tisoč življenj.

Tri dni kasneje, 9. avgusta, se je tragedija ponovila v Nagasakiju.

Za mnoge »hibakuše« se kalvarija še danes, po 40 letih, nadaljuje

HIROŠIMA — »Hibakuša«: tako pravijo Japonci preživelim po strahotnih eksplozijah, ki sta pred 40 leti uničili Hirošimo in Nagasaki. Za več kot 150 tisoč prebivalcev obeh mest se je tragedija 6. oziroma 9. avgusta končala v nekaj trenutkih, za »hibakuše« pa se je tedaj pričela kalvarija, ki jo še danes mnogi trpijo. Rak, levkemija, iznakažena zunanost, neplodnost, splavi: ti so najpogostejše križi, ki jih je večina 367 tisoč preživelih nosila ali še nosi. Sicer pa še danes zdravniška znanost ni dala dokončen odgovor na vprašanje, katere telesne poškodbe so utrpeli tisti, ki sta jih oplazili atomski eksploziji.

Telesne poškodbe pa niso edine, ki so zaznamovale življenje »hibakuše«. Večina med njimi se je morala spopadati in se še spopada s težavami psihološke in družbene narave. Mnogi so naleteli na ovire pri iskanju zaposlitve, v poskusih, da bi si uredili družinsko življenje ipd. O teh posledicah atomskih eksplozij so le redki preživeli pripravljene odprto govoriti. Med tistimi, ki so se šele v zadnjih časih odločili, da pretržejo molk, je 55-letna Hirošimka Mičiko Jamaoka. Kaj je preživela od svojega 15. leta dalje slutiti

že dejstvo, da ima za seboj več poskusov samomora. Prislunhimo njenemu nedavnemu pričevanju: »Prvili, ko sem se videla v zrcalu po eksploziji, nisem mogla verjeti svojim očem: izgubila sem vse lase, vrat pa se mi je pilepil na levo ramo. Ni mogoče, sem si rekla, kaj takega ni mogoče. Nikoli nisem zavidala tistim, ki lahko imajo moža, otroke. Obšel pa me je globok občutek jeze in nemoči, ko me je ravnatelj odslovil iz šole, v kateri sem poučevala, češ da moja podoba vznemirja učence.«

Mnogi »hibakuše« pa niso v stanju, da bi pripovedovali svoje zgodbe. Tak je primer Jurika Hatanake, ki se je rodil šest mesecev po uničenju Hirošime. Danes ima torej 39 let, vendar je po svojih umskih sposobnostih star komaj 2 leti. Kot je povedal njegov 69-letni oče Kunizo Hatanaka, so japonske oblasti šele 1968. leta priznale, da se je Jurika rodil s telesnimi in duševnimi napakami zaradi atomske eksplozije. »Zdaj dobivamo posebno državno podporo,« je dejal njegov oče, »toda kaj se bo zgodilo z mojim sinom in s tistimi, ki so v podobnem stanju, ko ne bodo imeli več staršev in sorodnikov, da bi zanje skrbeli?«

Hirošima in Nagasaki, enaka v trpljenju a različna v življenju in v bodočih ciljih

TOKIO — Hirošima in Nagasaki, ki sta se pred štiridesetimi leti v trpljenju in uničenju spremenila v kup pepela in ruševin, sta danes dve med najpomembnejšimi mesti sodobne Japonske. Njuna obnova je po tistih tragičnih dneh potekala vzporedno, a s povsem drugačnimi končnimi cilji.

Obnovljena Hirošima si danes zastavlja širokopotezne cilje uresničevanja visoko razvitih tehnoloških obratov, da bi tako postala ena od »teknopolisov«, tehnološko razvitih mest 21. stoletja. Nagasaki pa je ostal zvest svoji preteklosti in teži k še večjemu vrednotenju svojega naravnega, stavbenega in umetniškega bogastva, noče se torej izneveriti svoji turistični tradiciji.

Tudi pred tistimi tragičnimi avgustovskimi dnevi sta si bili mesti različni tako po geografski legi kot predvsem po kulturi, združuje ju le enaka tragična usoda, da sta doživeli jedrski napad. Hirošimo je tragedija doletela 6. avgusta 1945, Nagasaki pa tri dni kasneje. Kot prva je Hirošima postala simbol jedrske tragedije in opomin, da se kaj takega ne sme nikoli več pozabiti, na »drugorojenca« Nagasaki je

svet nekako pozabil.

Pred svojim uničenjem je bila Hirošima znana na Japonskem kot industrijsko mesto, ki je s svojo težko industrijo krila dobršen del japonskih vojnoindustrijskih potreb. Kot rečeno se Hirošima ni izneverila tej svoji industrijski tradiciji. Pot do današnjega razcveta pa ni bila lahka. Poleg uničenja, 100 tisoč mrtvih, ki so v povojnih letih narasli na več kot 138 tisoč mrtvih, se je morala Hirošima otresti predsodkov preteklega mesta. Pri tem so najbolj trpeli preživeli iz tedanjih tragičnih dni, tako imenovani »hibakuši«, ki so bili leta in leta diskriminirani z bojazni pred jedrsko okužbo.

Prvi razvojni in obnovitveni načrt je Hirošima dobila leta 1952. Ponovno so zrasle železarne in ladjedelnice, leta 1961 je Hirošima postala sedež japonskega avtomobilskega orjaka Mazde. Danes šteje Hirošima 900 tisoč prebivalcev, ki jim je treba dodati še 2 milijona in 882 tisoč ljudi, ki živijo v njenem neposrednem zaledju. Obnovljeno mesto ima široke ulice, moderne mestne četrti, kjer kraljujeta železobetonski in steklo v običajnem japonskem sožitju s preteklostjo, le

da so tu pričevanja preteklosti ruševine »jedskega holokausta«. Podjetniška duša Hirošime je obrnjena v bodočnost.

Povsem drugačen je Nagasaki na južni obali Kjušua, ki je precej oddaljen od svoje »sestre v trpljenju«. Eksplozija jedrske bombe je tistega tragičnega 9. avgusta povzročila 140 tisoč mrtvih, njegovo zgodovinsko in umetniško središče pa je ostalo skoraj povsem nepoškodovano. Kot prvo japonsko mesto, ki se je odprlo zunanjim vplivom ima Nagasaki neprecenljivo spomeniško vrednost: palače, templje, cerkve in najrazličnejše umetniške in zgodovinske spomenike. Prekrasna katoliška cerkev, ki so jo zgradili leta 1864 je še danes cilj za številne turiste, ki obiščejo Japonsko. Za občinske može Nagasaki ni »druga Hirošima«, nekoliko polemično zatrjujejo, da lahko k njim pridejo ljudje z vsega sveta na mirovno romanje in na turistični obisk, kjer jih ne bodo dušili tovarniški dimniki.

Mesti, ki sta doživeli isto tragično usodo, hođita torej vsak po svojih korakih v trdnem upanju, da je bila njuna tragedija zadosten opomin, da se kaj takega ne ponovi nikoli več.

SAMOMOR PILOTA KI JE TAKRAT LETEL NAD NAGASAKIJEM

LOS ANGELES — Tik pred 40. obletnico jedrskega uničenja Hirošime si je v svojem stanovanju v Hollywoodu vzel življenje Paul Bregman, eden od udeležencev bombardiranja Nagasakija 9. avgusta 1945. Bregman je bil takrat častnik na enem od bombnikov B-29, ki so leteli v spremstvu letala »Boxcar«, s katerega so spustili bombo. Danes 60 let starega Bregmana so našli obešenega na domu v nedeljo.

Po vsej verjetnosti gre za žalostno naključje. Po mnenju policije naj bi šlo vzroke samomora iskati v slabih zdravstvenih pogojih Bregmana, zaradi katerih je bil mož v zadnjem času zelo potr. Po drugi strani pa ni mogoče izključiti povezave s štiridesetletnico jedrskih bombardiranj nad Japonsko. V zvezi z obletnico je bilo namreč v zadnjih tednih veliko govora o takratnih tragedijah. V Nagasakiju je jedrska eksplozija povzročila 75 tisoč žrtev.

Meseca oktobra v deželi seminar o civilni zaščiti

TRST — Pozornost dežele Furlanije-Juljske krajine za vprašanja civilne zaščite je vedno v prvi vrsti. Tako trenutno pripravljajo organski zakonski osnutek o teh problemih, ki bi ga moral deželni odbor proučiti v prihodnjih mesecih. Medtem pa pristojni odbornik Di Benedetto skuša zbrati vsa koristna navodila za hitro in učinkovito prenosno te službe, ki bo morala vse bolj postati temelj preventive in šele nato bo lahko služila v emergentnem stanju.

O vprašanju civilne zaščite se je tudi govorilo na zadnji seji deželnega odbora: odbornik Di Benedetto je namreč sporočil ostalim članom deželne vlade, da namerava minister Zamberletti prirediti v Furlaniji-Juljski krajini v mesecu oktobru seminar na temo: »Metodologija načrtovanja za civilno zaščito« z znanstveno konzulenco instituta mednarodne sociologije iz Gorice.

Izhajajoč iz prepričanja, da je za korektno uresničevanje civilne zaščite neobhodno potrebno opirati se na tehnično-znanstvene podatke, za zbiranje katerih lahko v veliki meri pomagajo univerzitetne strukture, bo glavni cilj seminarja točno spoznati metodologije načrtovanja za civilno

zaščito, kot je bilo to doslej storjeno na mednarodni raziskovalni ravni in uresničeno v raznih državah industrializiranega Zahoda.

Seminarja, ki bo na visoki znanstveni ravni, se bodo s prispevki udeležili tudi nekateri mednarodni strokovnjaki, med katerimi predsednik Research committee of disasters z Delaware university (ZDA) E. L. Quarantelli in sodirektor istega komiteja Dennis Wenger.

Slovenski gozdar prvi v Piancavallu

PIANCAVALLO — Preko dvajset tisoč ljudi je v nedeljo v Piancavallu prisostvovalo mednarodnemu tekmovanju gozdarjev, katerega se je udeležilo 60 tekmovalcev (v 20 ekipah) iz Lombardije, Tridentinske Gornjega Poadižja, F-JK, Štajerske, Hrvaške, Slovenije in Koroške.

Zmagovalec tekmovanja je bil slovenski gozdar Stanko Kos iz slovenjegraške Lesne, ki je tudi na ekipni lestvici zasedla prvo mesto; med italijanskimi je bila najboljša ekipa iz Forni Avoltrija.

Seja občinskega odbora v Šentjakobu na Koroškem Slovenska kultura - sramota za občino?

ŠENTJAKOB — Šentjakovski tristrankarski občinski očetje se sramujejo Slovencev. Tak vtis je vsaj ostal po seji občinskega odbora, ki je prejšnji teden poleg o prireranju tako imenovanih domovinskih večerov razpravljal še o kreditu za gradnjo nove ljudske šole. Župan Gressl pa se je skušal distancirati od svojih izjav na prireditvi »Kameradschaftsbunda«.

Podžupan Gitschtaler, vodja socialistične frakcije, je v svojem poročilu izpostavil zasluge občine pri organiziranju kulturnih in koroških »domovinskih večerov«. Poročilo je izzvalo odbojnika Socialne gospodarske skupnosti Tonija Stickerja, da je vprašal referenta, kaj je vzrok za neupoštevanje slovenskega kulturnega faktorja v občini. Kajti slovenskega kulturnega društva in zbora občina že leta ne vabi na sodelovanje pri kulturnih večerih.

In kaj je vedel odgovoriti Gitschtaler na Stickerjevo vprašanje? Gitschtaler: »Okoli 90 odstotkov obiskovalcev teh prireditev prihaja iz tujine, 80 odstotkov samo iz Nemčije. Kako naj si to predstavljamo, če bo vaš zbor pel samo slovensko? Kako si vi to predstavljate, saj vas nihče ne bo razumel, koga pa to zanima?« Tako banalno šovinistično argumentacijo je Sticker takoj zavrnil, češ da so bili tudi gostje do zdaj še povsod, kjer jim je zapel šentjakovski MPZ Rož, zelo navdušeni in tudi zadovoljni, da so lahko na tak način spoznali slovensko kulturno stvarnost na Koroškem. Problem torej ustvarja le občina Šentjakob. Sticker dobesedno: »Tuji gostje takim prireditvam gotovo ne nasprotujejo, ravno nasprotno; pač pa prav očitno nasprotujejo nekateri domačini!«

Včasih se dogodijo smešne reči. Tako tudi v Šentjakobu. Občinski odbor je sklepal o kreditu za gradnjo novega poslopja ljudske šole (višina: 5 milijonov šil.), če-

prav je o tej zadevi že sklepala deželna vlada. Sklep je bil torej odveč, tudi spremeniti se ne bi dalo nič, ko je že občinski referent pri deželni vladi Rauscher uredil tako, da bo kredit dala beljaška podružnica Avstrijskega instituta (ÖCI). Nič kaj posebnega, bi mislil občan, toda zadeva ima tudi drugo plat: tudi šentjakobske bančne ustanove so se ponudile kot dajatelj kredita, Slovenska posojilnica je ponujala celo enake kondicije kakor ÖCI. To pa odločujočim gospodom pri deželni vladi, a tudi v občini sami ni bilo prav.

Vse obljube deželne vlade o krepitvi gospodarstva v manj razvitih občinah južne Koroške se ob takem primeru izkažejo kot fraze. Same prazne besede. Kredit je dobil ÖCI, ki je bančni inštitut države. Temu neverjetnemu »pospeševanju« domačega gospodarstva se je v občinskem odboru priključilo 13 socialističnih odbornikov, pa še štirje črni in trije svobodnjaški. Le odborniki Socialne gospodarske skupnosti so glasovali proti takemu preziranjju in zapostavljanju domačega gospodarstva.

Župan Gressl je 14. julija na prireditvi kameradov izjavil, da je organizacija »Kameradschaftsbunda« v Šentjakobu v desetih letih svojega obstoja postavljala pospeševanje sporazumevanja med narodi v ospredju svojega dela... Mandatarji SGS so ga zato na seji vprašali, ali je res o tem prepričan, kar je povedal. Gressl nato: »Rekel sem, da je Kameradschaftsbund to postavljal v ospredje. Po svojih statutih je to postavljav v ospredje, nisem pa rekel, da je to res delal. Kako je bil temu kos, pa naj prebivalstvo samo oceni...«

Gresslovo umikanje na stvari sami nič ne spremeni. Njegove besede na prireditvi so bile pazljivo zabeležene. In tudi to, da svoje izjave vsebinsko niti na občinski seji ni prekalal.

Večlastništvo stanovanjskih enot si utira pot v letoviščarskih krajih

ZABNICE — V poletnem času je pač že skoraj dolžnost iti na počitnice. »Kam pojdeš?« je obvezna vprašalica, kadar se za krajši ali daljši čas poslovijo od delovnih kolegov in oddideš na tako rekoč zasluženi dopust. Ta na kempiranje, oni na potovanje, le redki med nami pa imajo počitnice vsakokrat ko se jim zljubi, že vnaprej »organizirane«. To so srečni lastniki počitniških hišic ali stanovanj, bodisi v gorah ali ob morju.

V Italiji je že nekaj let »v modi« tako imenovano večlastništvo (multi-proprietari) stanovanjskih enot v letoviščarskih krajih, ki omogoča, da tudi tisti, ki imajo malo bolj (a ne preveč) plitve žepe pridejo do svojega počitniškega »kotička«, pa čeprav v točno določenih časovnih terminih, usklajenih z drugimi lastniki istega »kotička«. Tej formuli pa se je v zadnjem času pridružila še ena in še bolj dostopna za manj premožne sloje.

Gre za tako imenovano »multiuporabo« (multiuso), ki praktično ni nič drugega, kot sistem večlastništva, pri rejen za gradbene zadruge. Lastnica nepremičnine ostane tako zadržna družba in ne posamezniki kot pri večlastništvu, povrh pa le-ta skrbi tudi za vzdrževanje, medtem ko je uporaba prepuščena članom za obdobja, za katera se dokončno in za zmeraj dogovorijo. Zadržna oblika med drugimi ugodnostmi omogoča predvsem nižje cene, čeprav je bil za prvo tako pobudo izbran precej petični gorski turistični kompleks, Zabnice dva (Camporossodue) pri Trbižu. Polno lastništvo stanovanj stane približno 2,5 milijona lir na kvadratni meter, medtem ko dosegajo tradicionalne gradnje na tem območju tržno ceno 1,5 do 1,7 milijona lir.

Primer je verjetno dokaj izjemen, čeprav so cene glede na kakovost gradenj in stopnje dodelave stanovanj upravičene, medtem ko pri formuli večlastništva do največje možne mere prihranijo na prostoru in kvaliteti življenja v njem. Komplex v Zabnicah razpolaga s središčem za športne in kulturne dejavnosti, namenjenim širšemu območju treh sosednjih dežel Furlanije-Juljske krajine, avstrijske Koroške in Slovenije, ki kandidirajo za prireditelje zimskih olimpijskih iger leta 1992.

Novi kompleks so slovesno izročili namenu pred tednom dni, 200 od 290 stanovanj pa so prodali v režimu večlastništva ali multiuporabe.

Vojaki gradijo cesto »31. divizije«

IDRIJA — Vasi Novaki (Dolenji in Gorenji) na Cerkljanskem in Davča na Gorenjskem sta med NOB plodno sodelovali, saj jih je družila skupna borba za svobodo. To sodelovanje pa se je še okrepilo po 12. oktobru 1943.

Po kapitulaciji fašistične Italije je nastalo v severni Primorski večje osvobodeno ozemlje in Prešernova brigada je dobila ukaz, naj razširi tako ozemlje tudi na Gorenjsko. Zato je dvakrat napadla nemško obmejno postojanko v Davči in jo 12. oktobra 1943 zavzela. Uničila je še sovražno postojanko v sosednji Leskovicji in na Gorenjskem je nastalo prvo osvobodeno ozemlje ter ostalo do osvoboditve. Na tem svobodnem območju, ki je

bilo povezano s cerkljanskim, so imeli sedež vojaški in civilni organi, tu so bile razne delavnice in kurirska karavla 11 - G.

Za Novake pa je dovolj zapisati, da na njihovem ozemlju leži edinstvena partizanska vojaška bolnišnica »Franja«, ki je zaradi neomajne zvestobe vaščanov tu delovala nepretrgoma od decembra 1943 do osvoboditve.

Naj še omenimo, da se je v Dolenjih Novakih rodil revolucionar Tomo Brejc, organizator osvobodilnega gibanja na Primorskem, ki je aprila 1942 postal prvi sekretar Pokrajinskega komiteja KPS za Slovensko Primorje.

Ker so Novaki in Davča povezani samo s slabim kolovozom, sta idrij-

ska in škofjeloška občina na pobudo borcev NOB sklenili urediti omenjeno cesto. Na pomoč so jima priskočili vojaki JLA. Sedaj delajo na trasi nove ceste že tretje leto zapored pripadniki JLA oziroma inženirskih enot, ki negujejo revolucionarne tra-

V PORTOROŽU

Na ruleti priigral 106 milijonov lir

PORTOROŽ — Turistična sezona je minulo soboto na slovenski obali zabeležila še en rekord, ki ga je vesel predvsem strastni igralec izza portoroške rulete. V noči od sobote na nedeljo je namreč ta tuji državljan v Portorožu za igralno mizo priigral natanko 106 milijonov lir. Tako visoke vsote v Portorožu doslej še nihče ni priigral. Ni treba posebej poudarjati, da je imela to noč portoroška igralnica izgubo, vendar portoroških krupjejev sreča enega od igralcev ni vrgla iz tira: naj mu bo, se zdaj tolažijo, že zaradi stoletnice portoroškega turizma in dvajsetih let poslovanja portoroške igralnice.

B. Š.

Kanalska dolina - zgodovina in značilnosti njenih vasi

VI.

NABORJÉT

— Nadmorska višina 770 m. Gručasto in precej razpotegnjeno naselje na rahlem dvigajočem severnem pobočju Kanalske doline z nekaj hišami na samem. Pritok Naborješki graben ga deli na dvoje.

— Skromna govedoreja.

— Glavno bogastvo so gozdovi, ki zavzemajo obsežne površine na obeh straneh Kanalske doline. So last Verskega sklada ter obremenjeni s služnostnimi pravicami domačinov. Smreka, macesen, jelka, bukev, črni bor.

— Lov na gamse, srne, jelene, razne ptice.

— Stanovanjske hiše so zidane, nadstropne ter krite z opeko ali pločevino. Nekatero stare stavbe so zgra-

jene v beneškem slogu in krite s skodlami. Razpadajoči hlevi in skednji so pod streho stanovanjskih hiš aii pa stoje samostojno.

— Večina krajanov dela v industriji v Beli peči in v rabeljskem rudniku.

— Kraj se je sprva imenoval Buonborghetto, ko pa ga je uničil leta 1345 požar, so ga preimenovali v Malborghetto. Nekatero stavbe spominjajo na staro srednjeveško naselje, med njimi zlasti palača z okroglim stolpom. Tu je bilo svoj čas trgovsko središče Kanalske doline z razvitim kovaštvom in železarsko obrtjo, ki je pozneje zamrla. Izdelovali so tudi srebrni pribor. Hkrati je bil kraj pomembno tržišče in razkladišče blaga iz Italije in Avstrije ter je užival sloves zaradi zelo obiskovanih živin-

skih sejmov. Nazadnje, še nekaj let po zadnji vojni, je obratovala velika žaga na vodni pogon, ki je izdelovala sekire, dereze, cepine in še drugo orodje za delo v gozdu.

— Nad cesto so razvaline trdnjave, ki je zapirala prehod skozi Kanalsko dolino. Tu je bila 17. maja 1. 1809 krvava bitka med avstrijsko in francosko vojsko. V čast avstrijskemu poveljniku stotniku Henslu in soborcem, ki so vsi padli, stoji spomenik, podoben tistemu pod Predelom v Soški dolini, kjer je v boju s Francozi padel stotnik Hermann z vsemi borci.

— Od tuda doma Franc Tadej Rever (1760-1845), veletrgovec in ladjar, soustanovitelj in poznejši predsednik Tržaškega Lloydja.

KONEC

ANTON SIVEC

MIŠKO KRANJEC

Povest o dobrih ljudeh

69.

Zima, ki so jo morali prebiti tu, je bila samo posledek in nekak odmor v lepoti in polnosti življenja in se Marta zaradi tega ni nikdar razburjala ali bila nestrpna. Dva meseca starega leta sta po navadi minila v prijetnih pogovorih ob Kostrčevi peči. Novo leto pa je že prineslo veliko upanje, da je pomlad blizu. In pomlajena, z velikim pričakovanjem in z veliko vero je Marta nastopila novo pot v svet, ki ga je tako brezmejno ljubila.

Zdaj pa se je vse tako spremenilo. Nekaj mučnega leži nad vso hišo, kar Marta dobro čuti. Čeprav še nekoliko dvomi, da bi tudi Kostrčeva mogla vedeti za njeno skrivnost, in čeprav je celo prepričana, da Katica ničesar ne slutiti, sta vendar ta dvom in ta vera že močno omajana. Čedalje bolj pa se ji dozdeva, da je sama kriva, če kaj slujijo o tem, kar se je zgodilo. To pa zategadelj, ker se je tako po nepotrebnem odmaknila njihovi družbi. Morala bi nepretrgoma zahajati k njim. Odmik in premišljanje v samotni jo lahko samo še bolj izdala in lahko izdala tudi njene načrte.

Ti so bili že sklenjeni in se ni imela skoraj v ničemer še odločati. Lahko je samo še sanjala o njih, ki so se ji prikazovali vedno znova v lepih barvah

in katerim se ne bi nikdar več odrekla. Čutila je, kako je bilo doslej vse trdo, sirovo in že skoraj izgubljeno, zaradi česar je bilo skoraj izgubljeno tudi njeno prihodnje življenje.

Ko je pomislila na vse to, jo je pretreslo. Izgubljena bi bila njena lepota, ki bi odcvela kakor odcveto vse rože, če jih nihče ne najde, da bi se jih razveselil in jih ponese s seboj. Izgubljena bi bila njena sreča.

Saj je bilo čudno, kako je mogla biti zadovoljna v teh okoliščinah, ki niso dajale nič takega, kar bi moglo človeka vzdigniti, temveč so ga samo neprestano silile v večno revščino, v večno samoto.

Da, v samotni. Zdaj je natančno čutila in tudi vedela, kako je imel Ivan dokaj zloben in neprijeten načrt, da bi jo zaprl na ta samotni otok in živel tu z njo samo zato, da bi jo obdržal zase in odtrgal od sveta. Nikdar ne bi mogel veliki svet priti sem, da bi stopila k njemu in se ga dotaknila. In da ni bilo zdaj tega blagoslovljenega in velikega človeka, bi hirala tu in bi se počasi vdala v svojo usodo.

Nekega dne ne bi več stopila s tega otoka. Pa se je rešila. Umrla bo samotna, ki ji je grozila, da jo bo vsrkala vase, kakor je vsrkala nekoč oba stara Kostrčeva in ju čisto ohromila. Marta pojde nekega dne v široki svet.

Nekega dne... Vse je bilo jasno in preprosto, o ničemer ni bilo potrebno načenjati pogovora, iskati izhoda, se odločati in tehtati o odločitvi sami. Najsi je bilo pri tem nekaj neprijetnega, celo težkega in je čisto vzbujalo v srcu neodločnost ali pa vsaj obču-

tek krivde, je naposled vse to tonilo v pozabnost in v nepomembnost spričo velike radosti, ki je prevzela Marto. Res je bilo, da jo je Ivan našel v Petrovem naročju, kar ni moglo vzbujati v srcu radosti, temveč jo je vedno znova napolnilo k premišljanju in spoznanju, da je prevarala človeka, ki ji ni storil nič žalega, razen da jo je hotel imeti zase, a se je lovila za očitek, kako je bil Ivan nasilem do nje, kako jo je hotel ubiti s samoto. S tem klavnim očitkom človeku, ki ga je nekoč ljubila, se je skušala pomiriti. Bolj vesele misli so jo mogle obhajati samo, kadar je mislila na Petra Kostrco, ki pride nekega dne ponjo in jo odvede v svet. Nekega dne, ko bo že pomlad, ko bo sonce prijetno sijalo, ko bo Marta lahko stopila iz te sobe in krenila v tisti svet, ki ga je tako ljubila. Da bi se otrsela vseh neprijetnih misli, ki so se ji včasih vsiljevale, je morala neprestano misliti samo na Petra Kostrco. Pri tem so bila vsa druga vprašanja popolnoma nepomembna. Nikdar se ni spraševala, ne kako bo pobegnila, ne kam pojde, niti kdo je Peter Kostrca, s katerim se je odločila pobegniti v svet. Vsa ta vprašanja so bila v njenih mislih že nekako urejena. Natančno je bilo določeno, da Peter Kostrca ni razbojnik, kakor govorijo tu o njem. Le kak razbojnik pa? Kdaj pa je napravil komu kaj hudega? Saj še stari Jožef ničesar ne ve o njem in ga še čista. Tudi ljudje ga imajo radi. Peter Kostrca je visok gospod, ki se je pošalil s svojim dedkom in mamico in se je prav tako pošalil z vsem svetom. Samo ona je spoznala, kaj se skriva v njem. Zato je razumljivo, da ni drugih vprašanj: ne kdaj, ne kam.

Kot se je včeraj izrekel občinski odbor

Stadion bodo skoraj gotovo zgradili na območju klavnice

Nov tržaški stadion bodo skoraj gotovo zgradili na področju, kjer stoji danes občinska klavnica, to se pravi tik starega stadiona »Pino Grezar«. Tako se je izrekel občinski odbor in poveril nalogo županu Richettiju, da podpiše konvencijo z družbo Italposte (grupa Italstat), s konzorcijem tržaških gradbenih podjetij CIET in s športnim društvom Triestino, ki bodo sedaj preverili, če je področje scdanje klavnice primerno za gradnjo takega objekta. Šlo bo vsekakor skoraj zgolj za formalnost, ker dejansko ni več dvomov, da bo stadion zrastel prav na ruševinah klavnice. Tržaška uprava bo za ta prva dela potrosila približno dvajset milijard lir, ki jih bo črpala iz raznih skladov, zlasti pa iz državnega proračuna, ki že namenja deset milijard lir za to strukturo.

O gradnji novega stadiona se v Trstu govori in debatira že precej let, vprašanje pa je postalo aktualno, ko je vodstvo Triestine pokazalo ambicije do A lige in ko se je izkazalo, da bi lahko tudi naše mesto gostilo čez nekaj let svetovno nogometno prvenstvo. Sprva so strokovnjaki proučili možnost preureditve Grezarja, ki pa bi stala preveč, nato pa so se nekateri krogi (tudi politični) začeli ogrevati za stadion na prosekhi »Rounic v zgoniški občini. Tudi ta možnost

pa se je iz več razlogov pokazala kot zelo težko izvedljiva. Zadnji predlog, ki pa je ostal skoraj brez odziva, pa je dal miljski župan Bordon, ki je dejal, da bi lahko stadion zgradili kar v dolini Oreha v miljski občini. Občina se je prej na tihem, nato pa vedno bolj pogumno in odkrito usmerjala na klavnico, ki bo konec koncev verjetno najboljša rešitev.

Stališče občinskega odbora je že sprožilo polemike zaradi načina, kako

je prišlo do podpisa konvencije. Tako komunisti kot Parovel (Tržaško gibanje) so že protestirali pri Richettiju, ker pravijo, da bi se moral o tem po poglobljeni razpravi izreči občinski svet. Parovel je tudi mnenja, da bi pogodba s CIET izključila iz del številna tržaška podjetja in zato pravi, da bi morala občina vsa dela doделiti na podlagi licitacije.

Na sliki: pogled na klavnico, kjer bi moral stati stadion.

Spomeniško varstvo za poseg zunanjega ministrstva

Kakšne zgodovinske skrivnosti še čuva Kaštelir pri Miljah?

Italijanski arheologi so pozitivno ocenili predlog Spomeniškega varstva Furlanije - Julijske krajine o izkopavanju na Kaštelirju pri Miljah, kjer so pred nedavnim odkrili zanimive 3.400 let stare zgodovinske ostanke. Spomeniško varstvo je namreč zaprosilo zunanje ministrstvo naj poseže pri jugoslovanskih oblasteh, da bi italijanski in jugoslovanski arheologi s skupno raziskovalno akcijo preiskali to področje. Soudeležba jugoslovanskih raziskovalcev je nujna za uspeh akcije, saj leži Kaštelir prav ob italijansko-jugoslovanski meji, tako da je del pobočja te arheološko izredno zanimive vzpetine na jugoslovanski strani.

Po mnenju načelnika urada za Spomeniško varstvo prof. Gina Pavana naj bi bila skupna akcija italijanskih in jugoslovanskih arheologov predvsem pomembna, da bi odkrili nekatere značilnosti prebivalstva teh krajev v obdobju med 1400 do 1200 leti pred našim štetjem, in morebitne povezave z mikensko in minojsko kulturo iz tistih let.

To področje so v zadnjih sto letih že večkrat preiskali: med številnimi izkopavanji v presledkih od leta 1890 pa vse do 1976 so tu našli zanimive izkopanine (predvsem iz keramike). Najstarejše najdbe segajo v bronasto dobo (kot rečeno v 14. stoletje pred našim štetjem). Arheologi menijo, da

je bila na Kaštelirju utrdba do pol drugega metra širokim zunanjim obzidjem; prebivalci naj bi se ukvarjali predvsem s poljedelstvom, z izkoriščanjem travnika za kmetijske dejavnosti. Poleg tega naj bi bili večji tudi morja: vsaj tako so menili raziskovalci potem, ko so med raznimi izkopavinami našli tudi lupino školjke.

Spomeniško varstvo Furlanije - Julijske krajine in večja skupina italijanskih arheologov sedaj pričakuje, da se bodo izkopavanja na področju Kaštelirja kmalu nadaljevala, da bi se tako dokopali še do drugih zgodovinskih skrivnosti, ki jih sedaj čuva vzpetina pri Miljah.

Nov obvoz pri Gabrovcu

Na pokrajinski cesti, ki pelje z Božjega polja proti Gabrovcu, so včeraj odprli nov obvoz. Avtomobilisti bodo odslej peljali po novem mostu, ki so ga bili zgradili v okviru del na avtocestni trasi nove hitre ceste Sesljan - Opčine - Padriče, star most, po katerem se je doslej odvijal promet, pa bodo porušili. Na novem obvozu je prehitvanje prepovedano, prav tako je prepovedano parkirati. Hitrost je na tem odseku omejena na 30 km na uro.

Na vaškem prazniku v Križu

V nedeljo so izžrebali srečke loterije ŠD Vesna

V Križu se je v nedeljo zvečer zaključil prvi del vaškega praznika v priredbi domačega športnega društva Vesna, ki se bo nadaljeval še prihodnjo soboto in nedeljo. Na prireditvenem prostoru na Klancu se je zlasti v nedeljo zvečer zbralo veliko število ljudi, ki so se lahko okrepčali z različnimi ribami in s pristno domačo kapljico.

V nedeljo zvečer so tudi žrebali dobitnike velike loterije (prodali so skoraj deset tisoč srečk), z dobičkom katere bodo vaški športni delavci lahko prispevali k nadaljnjemu razvoju društvenega delovanja. Ob navzočnosti notarja so izžrebali sledeče nagrade: enotedensko bivanje za dve osebi v Palmi de Majorci: A 646; pralni stroj: D 1524; kolo: B 1940; avtorska slika: A 1979; žarometi za avto in šest pločevink piva: C 273; tapiserija za avto: B 2347; teniški lopar: D 1340; roštilj: A 396; sesalnik za avto: D 783; pokrovi za avtomobilska kolesa: A 955; tri pare hlač in dve majici: B 1239; tri pare poletnih hlač: D 2427; usnjeni pas: C 2439; sušilec za lase: C 1706; računalnik casio: C 2435; športna torba: A 129; torba

za na plažo: B 1837; srajca in otroška obleka: C 3205; pas: C 926; steklenice vina: B 401, D 51, C 586, D 2152, D 1156; steklenice piva: C 906, A 2102, C 833; potovalni torbi: B 350, D 553; steklenica vina: B 902.

Lastniki izžrebanih srečk se lahko ta teden javijo v jutranjih urah r.a tel. številki 61835 (Angelo Bogatec) ali pri odbornikih društva. Najboljše pa, da stopijo v stik z njimi v soboto in nedeljo kar na prireditvenem prostoru na Klancu, kjer bo v teku vaški praznik. Srečni dobitniki imajo dva meseca časa, da dvignejo nagrade loterije.

Na sliki: med nedeljskim vaškim praznikom v Križu.

Zanimiv in razgiban kulturni spored na »Našem prazniku« v Koludrovci

Koludrovca, kjer je zgoniška sekcijska Slovenske skupnosti priredila vsakoletni Naš praznik je bila tri dni prizorišče ljudskega rajanja ob zvokih narodnozabnih ansamblov Lojzeta Furlana in Taimsa. V lepem vremenu je v hrastov gozdič sredi vasi prihitelo lepo število sprostite in osvežitve željnih obiskovalcev vseh starosti, kar velja predvsem za nedeljo, ko je praznik dosegel svoj višek. Zanimiv in razgiban je bil kulturni program, ki so ga pripravili gostje iz ljubljanskega Bežigrada. To je skupina amaterjev, ki s svojim ljubiteljskim delom učinkovito prenaša med slovenske ljudi bogato kulturno izročilo. Tako se je občinstvu predstavil ženski pevski zbor, ki deluje v okviru sindikalne organizacije pri Petrolu in ki ga vodi zborovodja Damjan Tozon. Zbor uspešno deluje in nastopa že vrsto let, številne pevke značk. Koncert je bil razdeljen na dva dela: ženski zbor je v osemnajstčlanski zasedbi odpel 11 ljudskih pesmi. S svojim sproščenim izvajanjem pa je izzval navdušeno odobravanje poslušalcev. Najmlajše pa je očaral tenor jih z Ezopov basnijo »Lev in miška« popeljal v svet sanj in privlačnega živalskega sveta zelo posrečen nastop prav tako amaterske lutkovne skupine, katere režiser, vodja in izdelovalec lutk je Jože Zajec s štirimi sodelavci. Otroci so kot prikrovani sledili razburljivemu razpletu dogodku lutkovne igrice.

Pred prosto zabavo sta bila na sporedu še priložnostna politična govora. Tajnik zgoniške sekcije Slovenske skupnosti Joško Gruden je v svojem precej kritičnem posegu najprej polemično in vitimistično ugotovil, da časopisje premalo in pristransko poroča o delovanju njegove stranke v zgoniški občini in profesionalni novinarji naj bi bolje opravljali svojo časnikarsko dolžnost (če je s tem mislil na naš dnevnik, je ta kritika jalova in brezpredmetna, saj v prizadevanjih po objektivnem obveščanju bralcev posvečamo delovanju zgoniške Slovenske skupnosti vsaj tolikšno pozornost, kot vsem ostalim kompo-

nentam, tako glede posegov v sklopu občinskega sveta, kot na raznih prireditvah in volitvah — op. ur.). Gruden je nato poudaril aktivno vlogo močne opozicijske sile v minulnem mandatnem obdobju, ki si je prizadevala za demokratično upravljanje občine. Še enkrat je ocenil kot zgrešeno preteklo upravljanje, saj se je z vmesnim priseljevanjem začel spreminjati narodni sestav občine. Glede regulacijskega načrta je Gruden dejal, da se mora prilagajati novim, predvsem gospodarskim potrebam. Izvoljeni predstavniki pa bodo od blizu sledili spremembam in dopolnilom regulacijskega načrta, vendar pa naj se uprava predhodno posvetuje s prizadežanim prebivalstvom. V zvezi z javnimi deli je ugotavljal, da je nepotrebna gradnja teniškega igrišča. Tisti denar pa naj bi namenili pokritju balinarskih stez, ureditvi ploščadi za rekreacijo po vaseh in asfaltiranju cest.

Veliko bolj umirjen pa je bil poseg državnega predsednika Slovenske skupnosti dr. Rafka Dolharja. V prvem delu se je zaustavil pri številnih okroglih obletnicah, ki jih letos slavimo. Kot je desetletnica podpisa Osimskih sporazumov, trideset let londonskega memoranduma ter štiridesetletnica osvoboditve izpod nacifašizma in ustanovitve slovenske šole. Hvaležno se je poklonil spominu borcev in aktivistov, ki so osvobodili celotno zamejsko območje. Kar zadeva globalno zakonsko zaščito, na katero vse predlogo čakamo, je pozval, naj imamo upanje v lastne moči in naj si zavijamo rokave. Nesprejemljivo je zadržanje tržaškega in goriškega župana, ki sta pred par dnevi na avdiciji pri parlamentarni komisiji v Rimu pozivala k previdnosti in preudarnosti, da bi se ustvarilo miroljubno vzdušje na račun potrpežljivosti manjšine. Še bolj pa preseneča avdicija istrskih beguncev, ki s Slovenci nimajo nič skupnega. Absurdno je, da bi v državi, ki je domovina prava po 120 letih naše prisotnosti v teh krajih odmerjali stopnjo strpnosti italijanskih sodržavljanov v sorazmerju z našo naselitveno številčnostjo, je zaključil Dolhar.

Konj Marko odpotoval na Nemško

V nedeljo je s Trga Unità odpotovala t.i. »modra karavana«. Gre za skupino igralcev, psihiatrov in socialnih delavcev, ki bodo spremljali legendarnega »konja Marka« po raznih umobolnicah Nemške demokratične republike. »Konj Marko«, modri konj iz lepenke je simbol velikih dosežkov tržaške psihiatrije v sedemdesetih letih. Tega konja je pred dvanajstimi leti pospremlilo iz tržaške psihiatrične bolnišnice okrog šesto bolnikov, ki so tako izrekli svojo zahtevo — zapreti umobolnico. To se je nekaj let kasneje res zgodilo.

Za tako edinstveno »združenje« do sedaj vedno emarginiranih duševnih bolnikov, so se začele kmalu zanimati tudi druge države — Amerika, Kitajska, Japonska in vse evropske države.

»Konj Marko« pa dandanes ni več samo »tržaški« simbol, pač pa je postal znan po vsem svetu kot simbol boja proti umobolnicam.

Sestanek v Bremnu, kamor je namenjen »konj Marko«, bo potekal pod izrazito pomenljivim naslovom »Družba brez umobolnic«. Organizatorji predvidevajo, da se bo tega srečanja udeležilo preko dva tisoč operaterjev na področju psihiatrije iz raznih dežel: Holandske, Norveške, Kanade,

Francije, Velike Britanije, Švedske, Danske, Belgije, Italije, Kanade... Vse te države pripadajo Mednarodnemu reseauju za alternativno psihiatrijo, ki ima svoj koordinacijski sedež prav v Trstu. Namen tega pohoda je torej »odpreti vrata umobolnic« po vzoru tr-

žaških psihiatrov. Popotovanje »modre karavane« bo posnela nemška televizijska postaja. Ob tej priložnosti bo prišlo tudi do raznih manifestacij, ki bodo širšo javnost boljše seznanile s težko situacijo, zatiranjem in izkoriščanjem duševnih bolnikov po umobolnicah.

Drevi v Štivanu komorni koncert iz Groznjana

Devinsko - nabrežinska občinska uprava prireja drevi v stari štivanski cerkvi koncert mednarodnega komornega orkestra iz Groznjana, ki ga sestavljajo mladi iz raznih evropskih držav. Gre za pomemben kulturni dogodek, ki se uvršča v kulturne stike in izmenjave med pobratenima občinama Buje in Devin - Nabrežina.

Koncert bo ob 20.30. Mladi perspektivni glasbeniki iz raznih držav bodo pod vodstvom dirigenta Mladena Sedaka zaigrali skladbe Corellija, Bacha, Bergama, Gotovca in Odaka. Vstop je prost.

Z javne razprave na prazniku komunističnega tiska

Mirovno gibanje v Evropi živ dejavnik v prizadevanjih za popuščanje napetosti

Evropsko mirovno gibanje nikakor ni zašlo v krizo. V zadnjem času je pokazalo življenjskost, obenem pa je močno začelo doslej uveljavljen princip, ki določa, da je za ključna vprašanja, kot n. pr. popuščanje napetosti in nameščanje jedrskega orožja pristojna le peščica generalov in izvedencev. Uspelo mu je tudi deloma izpodbiti doktrino o varnosti in zavezništvih, ki je doslej silila posamezne države evropske (in ne samo evropske) celine k iskanju zasebite pod klobukom obeh vojaško-političnih blokov. Skratka, mirovno gibanje v Evropi je postalo aktiven subjekt, s katerim bodo morale v prihodnosti obravnati vse tiste sile, ki spodbujajo blokovsko konfrontacijo in zavirajo prizadevanja za mir.

Jedro javne razprave, ki je potekalo v nedeljo na prazniku komunističnega tiska (debata je bila posvečena izkušnjam mirovnih gibanj) je bilo v glavnem to: razčlenila sta nemški socialdemokratski poslanec Gert Weisskirchen in evropska parlamentarka Luciana Castellina. Znana pacifistična aktivistka, ki je bila v središču pozornosti še zlasti v poletju 1983, kmalu zatem, ko so jo med neko protestno akcijo pred oporiščem v Comisu napadle sile javnega reda, je v svojem posegu bila dokaj izčrpana. Poudarila je predvsem, da je vprašanje razorožitve povezano s paletjo zelo važnih problemov. Eden izmed teh je nedvomno vprašanje demokracije, ki je zaskrbljujoče stopilo v ospredje ravno v teh dneh pred 40 leti. Poleg rušilnega učinka na Hirošimo in Nagasaki je atomsko orožje odtlej imelo še neki drug učinek oz. pomen; v rokah majhnega števila ljudi, tj. tistih, ki razpolagajo z jedrskim orožjem, se je namreč nakopičila skoraj neomejena oblast, ki močno krni načela demokracije, obenem pa neposredno pogojuje najpomembnejše odločitve. Simbol te »neomejene«, skoraj totalitarne oblasti so jedrske rakete. Ne glede, če so to pershingi ali SS-20, je njihov pomen predvsem političnega značaja saj so z nameščanjem novih raket vrhovi obeh blokov skušali uveljaviti notranji red in disciplino. Toda načrt očitno ni popolnoma uspel, saj so n. pr. v zahodnem bloku nekatere države izrazile nasprotovanje (Danska), nekatere druge pa se niso ravnale po navodilih »z vrha« (n. pr. Holandska). Uspeh za to gre pripisati mirovnemu gibanju, ki je odločno pritiskalo (in še vedno pritiska) na odločitve posameznih vlad. Žal, pa so v nekaterih drugih zahodnoevropskih državah najnovejše rakete z jedrskim konicami živa stvarnost. Njihovo prisotnost pa nikakor ne gre tolmačiti kot neuspeh pacifistov, saj je gibanje še relativno mlado.

Golo nasprotovanje atomskemu orožju ne zadostuje več, saj je vprašanje povezano tudi z drugimi pro-

blemi. Med temi velja omeniti zlasti nerešena vprašanja tretjega sveta in razkol med nerazvitimi in razvitimi (tj. tistimi, ki namenjajo velik del narodnega dohodka oboroževanju, obenem pa večajo družbeno-gospodarski prepad z državami tretjega oz. četrtega sveta). O vprašanju je bil med drugim govor tudi na nedavnem srečanju (konvenciji) predstavnikov evropskih mirovnih gibanj v Amsterdamu, na katerem je bila prisotna tudi Castellina. Dejala je, da je bilo srečanje v nizozemski prestolnici zelo pomembno, saj je v pravi luči pokazalo novo dimenzijo gibanja. Njeno glavno orozje je predvsem internacionalistični duh, ki je prisoten tudi v državah Vzhodnega bloka, in skupna kultura; kar se pa tiče bližnje prihodnosti, pa čaka pacifiste še veliko naporov in žrtvovanj. O tem je spregovoril predvsem Weisskirchen, ki je obenem postavil v ospredje tudi problem združitve obeh Nemčij.

Vprašanje, je dejal, se lahko pozitivno reši le z dokončno odpravo obeh vojaških blokov in militaristične doktrine, ki tudi po zadnji vojni ni izgubila. Za naš narod, je nato dejal, je spomin na zadnjo vojno še zmeraj boleča rana, ki jo ob obletnicah, kot je n. pr. letošnja, toliko bolj občutimo. V.

Podrli so avtobusno postajo na Trgu Stare mitnice

Občinski uslužbenci so podrli zgradbo nekdanje avtobusne postaje na Trgu Stare mitnice. Oblasti so že pred časom premostile drugam avtobusno postajališče, tako da je zgradba izgubila svoj prvotni namen. Tržaška občina se je odločila za odstranitev že dokaj stare zgradbe, da ne bi več ovirala prometa.

S Peska se je kolona vozil vila vse do Bazovice

Tudi včeraj gost turistični promet in zastoji na cestah naše pokrajine

Potem ko se je v nedeljo promet na cestah naše pokrajine nekoliko ublažil, smo bili včeraj spet pričr pravemu avtomobilskemu vrvežu na vseh prometnicah na Tržaškem. Italijanski in tuji turisti, ki niso odšli že v soboto na počitnice v Jugoslavijo, so se očitno odločili za kasnejši odhod na letovanje, najbrž v upanju, da si bodo prihranili dolgo čakanje ob vhodih in izhodih na in z avtoceste ter na mejnih prehodih z Jugoslavijo. Kot že pred njimi turisti, ki so odpotovali v Istro in v Dalmacijo v soboto zarana, so se tudi oni v marsičem hudo ušтели.

Promet včeraj sicer ni bil tako gost kot v soboto, saj ni dosegel takšnih konic kot ob koncu tedna, kljub temu pa je povzročil vseno veliko zastojev in nevšečnosti.

Najhuje je bilo vsekakor na mejnem prehodu na Pesku. Ta mejni prehod je v poletnih mesecih najbolj podvržen turističnemu pretoku, saj se skozi ta prehod steka reka turistov na dalmatinsko obalo. Nič čunega torej, če se je tudi včeraj ustvarila na cesti, ki vodi na Pesek, dolga kolona vozil italijanske in tuje registracije, ki se je malo pred pol dne vila vse do križišča v Bazovici. Turisti so morali zato dolgo časa čakati predno so lahko sploh privzeli do prehoda in opravili vse potrebne formalnosti za vstop v Jugoslavijo.

Mejni prehod na Pesku je v teh dneh med najbolj obremenjenimi

Tolikšna obremenitev prehoda na Pesku postavlja spet v ospredje pomankljivo informiranje italijanskih in tujih turistov o možnostih drugih, alternativnih poti za hitrejši prehod iz Italije v Jugoslavijo. Italijanski radio je sicer v soboto dopoldne res pozival turiste, ki so bili namenjeni v Dalmacijo, naj se poslužijo prehoda za Lipico, sobotne in včerajšnje kolone na Pesku pa potrjujejo, da je naletel poziv na gluha ušesa.

Na preostalih mejnih prehodih ni

bilo tolikšnega prometa. Na Škofijah je bila vrsta avtomobilov dolga približno pol kilometra (na prehodu so opravljali preglede v dveh vrstah), na Fernetičih pa je bil promet le malo gostejši kot v drugih dneh.

● Tržaška občinska uprava obvešča lastnike psov, da jih morajo obvezno cepiti proti steklini. Do 13. t. m. poteka v Zgoniku brezplačno cepljenje ob torkih in petkih od 11. do 12. ure.

Tri dni je bilo v Prebenegu nadvse veselo in prijetno

Med številnimi šagami, s katerimi bogatijo naša društva svojo poletno dejavnost, lahko z zadovoljstvom uvrstimo tudi šagro, ki jo je predložil KD Jože Rapotec iz Prebenega in ki se je začela v soboto, zaključila pa sinoči.

Predvsem je bilo vreme lepo in že to je eden od porokov za dober uspeh poletnih praznikov. V soboto bi morali, po programu, nastopiti mladi, to je tista skupina, ki vadi moderno glasbo v Borštu in ki je obljubila, da se bo na šagri v Prebenegu tudi predstavila. Na žalost je nekaj od teh mladih odšlo na počitnice, drugi so imeli spet svoje obveznosti in tako je ta točka kulturnega programa na šagri odpadla.

So se pa zato izkazali najmlajši, in sicer v igri »Lov na zaklad«. V dveh skupinah so se podali v sobotnih popoldanskih urah po vasi in spravevali tako o zgodovini vasi, o vaščanih, o tem, s čim se v vasi bavijo, pa o kulturnem in športnem življenju in še o marsičem. Okrog 20 jih je bilo, ki so se udeležili te igre, na koncu pa je zmagala skupina, ki si je nadela ima »Cuketek«.

V soboto zvečer je številne goste zabavala glasbena skupina »Ideja« iz

Kopra, ki se je predstavila z bolj moderno glasbo.

Osnrednja prireditelj na šagri je bil koncert pihalnega orkestra Breg, ki je nastopil v nedeljo popoldne in zelo dobro izvedel svoj program pod skrbnim vodstvom dirigenta Nika Persiča. Kot povsod, so ga tudi v Prebenegu radi poslušali in člani orkestra ob koncu nagradili tudi s prišrčnim aplavzom.

Pred začetkom koncerta so vaščani, skupno z godbo, odšli do spomenika padlim, kjer so položili venec in se tako oddolžili tudi njihovemu spominu.

V nedeljo in sinoči je številne goste zabavala glasbeni ansambel Pomlad s svojim programom valčkov, polk in drugih poskočnih melodij, ki so spravile k plesu tudi tiste, ki tega namena morda niso niti imeli.

Da je domači praznik uspel greveda zaslug vsem, starim in mladim vaščanom, ki so se potrudili, tako s pripravo prostora, kjer je šagra potekala, s pripravo plakatov in smerokazov, ki so lepo usmerjali goste, seveda s pripravo programa in ne nazadnje tudi s pripravo jedi in pijske, s katerimi so udeležence tudi postregli. N. L.

Priprave na srečanje pritrkovalcev na Kontovelu

Slovesno pritrkovanje se je ob praznikih od nekdanj slišalo iz naših zvonikov. Pritrkovalci so na poseben način iz zvonov izvabljali zvoke, ki so ljudi vabili v cerkev. Ta lepa navada pa danes vse bolj izumira.

Župnijska skupnost »Kontovel« je za župnijski praznik 15. avgusta pripravila srečanje v pritrkovanju tržaških ter primorskih pritrkovalcev. Priglasile so se skupine pritrkovalcev iz Doline, Boljunca, Tomaja, Komna, ter skupina primorskih bogoslovcev.

Za veliki šmaren so tako vsi vabljeni na Kontovel, da ponovno prislusneje umetniškemu načinu zvonjenja. Pričetek praznika pritrkovanja bo ob 16. uri, ob koncu soreda pa bo srečanje v župnijskih prostorih.

Luči in zvoki v Miramarskem parku

V Miramarskem zalivu se nadaljuje predstavitev spektakla Luči in zvoki. Tedensko je šest predstav: ob torkih ob 21.00 v angleščini, ob 22.15 v italijanshini; ob četrkih dve predstavi v italijanshini (ob 21.00 in 22.15); ob sobotah ob 21.00 v nemščini in ob 22.15 v italijanshini.

● Tržaški župan Richetti je izrazil zadovoljstvo nad vladnim sklepom o preureditvi državnega brodograjske družbe Finmare. S tem v zvezi je župan brzojavil predsedniku vlade Craxiju in ministru za trgovsko mornarico Carti.

Peticija prof. Sama Pahorja Fanfaniju in Andreottiju

Zahteva po dvojezičnih izkaznicah

Še vedno ugotavljamo, da se italijanska republika ne drži svojih obveznosti do slovenske narodnostne manjšine. Sedaj noče slovenskemu prebivalstvu priznati pravice do tiskanja in izdaje dvojezičnih osebnih izkaznic. To obvezo pa si je do svojih manjšin Italija prevzela s Spomenico o soglasju že leta 1954. V posebnem statutu je tega leta italijanska republika obljubila, da bo vse osebne izkaznice v miljski, devinsko-nabrežinski, repentabrski, dolinski, zgoniški in tržaški občini, tiskala v obeh jezikih in je to obveznost še enkrat potrdila z italijansko-jugoslovanskim sporazumom leta 1975. Dvojezične izkaznice bi torej po zakonu morale tiskati za vse italijanske državljane, ki živijo v zgoraj omenjenih občinah in pripadajo slovenski narodnostni manjšini.

S temi besedami se je prof. Samo Pahor obrnil na predsednika senata Fanfaniju in na zunanjega ministra Andreottija. V svoji peticiji prof. Pahor poudarja, da osebne izkaznice do sedaj niso bile obvezne. Zaradi tega so se slovensko govoreči državljani lahko problemu izognili s tem, da osebne izkaznice sploh niso zahtevali. Ker pa bo postala posest osebne izkaznice obvezna, kaže, da se bodo morali Slovenci v Italiji odpovedati pravici, ki jim po zakonu brezpogojno pripada.

Na podlagi Spomenice o soglasju iz leta 1954, prof. Pahor zahteva, da bi bili vsi osebni dokumenti tiskani v slovenskem in italijanskem jeziku. Sam je že leta 1965 zahteval dvojezično izkaznico, vendar je občina prošnjo zavrnila. Samo Pahor pa upravičeno trdi, da je zavrnitev njegove prošnje protizakonita, saj v

Bocnu, pa tudi v občinah Devin-Nabrežina, Dolina, Zgonik in Repentabor dvojezične osebne izkaznice že obstajajo. Takšno ravnanje zavrača torej vse temeljne principe italijanske ustave in postavlja v dvom resnost republike pri izpolnjevanju dolžnosti, ki si jih je prevzela do narodnostnih manjšin.

Komunisti za nove odnose na deželi

»Afera Vespasiano« je pokazala, da je sedanja deželna koalicija tako rekoč »na prepihu« in da se notraj večina iz dneva v dan stopnjujejo nasprotovanja zlasti med demokristjani in socialisti, kar bo prej ali slej privedlo do krize. To je v izjavi za tisk podčrtal deželni komunistični tajnik Viezzi, ki je mnenja, da je resolucija KPI o nezaupnici Biasuttijevemu odboru po prestopu mnogih vidnih članov PSDI v PSI, razkrila, da se socialisti čutijo v jeklenem objemu KD, nimajo pa poguma za vzpostavitev novih odnosov na levi. »Komunisti mislimo, da to ni prava pot za premagovanje demokristjanske nadvlade v naši deželi,« je dejal še Viezzi, ki je tudi napovedal, da se bo KPI še dalje kot demokristična opozicijska stranka borila za naprednejša ravnotežja pri vodenju dežele Furlanije - Julijske krajine.

Devinsko-nabrežinska občina prireja letovanje za starejše občane

Občina Devin-Nabrežina prireja od 17. septembra do 1. oktobra počitniško letovanje v Recoaru Terme (VI).

Pobuda, ki je odprta starejšim občanom, naj bi nudila priložnost socializacije, sprostitve in možnost posluževanja zdravstveno-rehabilitacijskih terapij.

Polnejše informacije lahko dobite v Počitniškem domu v Sosljanu št. 132 (urad za socialno skrbstvo), tel. št. 299-195, od 8. do 14. ure.

Za nekaj borega denarja je ropar napadel žensko v Ul. San Vito

V nedeljo okrog 11.30 je neznanec oropal 66-letno upokojenko Emmo Tassin vd. Maurel, ki stanuje v Ul. Carpaccio 4. Ženska je hodila po Ulici San Vito, ko se ji je pri št. 24 približal mlajši moški, ki jo je porinil proti zidu in ji s silo strgal ročno torbico, s katero je vzel pot pod nogo. V njej je Maurelova hranila osebne dokumente, manjšo vsoto denarja in pokojninsko knjižico.

Policijski agenti so bili nekoliko v škrpicih, ko so prihiteli na kraj rop. Okradenka je moškega opisala popolnoma drugače, kot mimoidoči pešec, ki je bil toliko prisoben, da mu je sledil, dokler se ropar z mopedom ni oddaljil po ozki uličici med Ulicama San Michele in San Giusto.

Maurelova je namreč povedala, da je ropar imel temno majico in kratke, rdeče hlače, očividce pa je trdil, da je zasledovanec bil oblečen v belo majico in dolge temne hlače. Policisti so uganko rešili z modro domnevo, da je bržkone šlo za dva pajdaša: prvi je zbežal peš, drugi pa z mopedom. Tako ali drugače, oba sta pička na veji, kajti policija ju ni izsledila.

Trčenje v Ul. Flavia

S prognozo okrevanja v mesecu dni so včeraj sprejeli v katarinsko bolnišnico 39-letnega tehnika Enrica Fon-

tanota iz Milj, Ul. Colarich 58/b. Moški se je včeraj zjutraj okrog 11. ure vozil po Ul. Flavia s svojim avstin metro, ko je v višini avtokoncesijskega podjetja za avstin rover trčil v zadnji del njegovega avtomobila avstrijski državljan, ki je upravljal avto opel ascono.

V trčenju si je Fontanot izvnil vratne kosti, udaril pa se je tudi v desno ramo in roko. V bolnišnici so ga vsekakor pridržali le na opazovanju.

Motorist trčil v moped

Trije ranjeni so obračun prometne nesreče, ki se je pripetila včeraj v Ulici Revoltella na križišču z Ul. D'Angeli. Okrog 15.30 sta 14-letna dijakinja Federica Chermaz (Ul. Feluga 19) in njen prijatelj, 15-letni Roberto Ungaro (Ul. Archi 4), vozila s svojima mopedoma proti mestu, ko jima je presek pot s hondo 500 22-letni delavec Moreno Znebelj Ul. Frescobaldi 2. Motorist je trčil vanju, potem ko je prehitel tovrnjak.

Vsi trije so imeli srečo, saj so le lažje ranjeni: Znebelj si je zlomil zapestje in bo ozdravel v mesecu dni, dijaka pa sta se le udarila po raznih delih telesa in bosta spet čila v 8-15 dneh.

Obisk v Tržaški knjigarni in Narodni in študijski knjižnici

Poletni čas je lahko tudi priložnost da preberemo dobro slovensko knjigo

Že prvi korak na ulico ti da ve- deti, da je poletje z vso vročino za- res tu. Ko hitiš po ulicah na delo in iščeš senco hiš, da bi se vsaj malo izognil vse močnejšemu soncu, z za- vistjo pomisliš na vse tiste srečneže, ki se že veselo namakajo v morju — mesto še naprej ostaja živahno mravljinske tisočev. Kakšne so njihove potrebe po knjigah sem poskusila zvedeti v Tržaški knjigarni in Narodni in študijski knjižnici v Ul. sv. Fran- čiška.

Tudi na teh dveh krajih vlada po- letje, kar se precej pozna pri prodaji in izposoji knjig, so mi povedale pri- jazne prodajalke in knjižničarka. Pr- venstvo na lestvici najbolj prodanih knjig imajo novitete — pred tedni Cankarjeva zbirka, pa Primorski čas pretekli, zgodovinsko obarvano delo Branka Marušiča. Trenutno je večje povpraševanje tudi po knjigi Mire Mi- helič Ure mojih dni.

Počitnice so prinesle značilne zah- teve po najrazličnejših priročnikih za razvedrilo in prosti čas, katerih pro- dajo kar precej.

Tudi naročila za šolske knjige, ki jih bo šolska mladež potrebovala v naslednjem šolskem letu, že spreje- majo.

Počasi se izteka rok za naročilo knjig pri Svetu knjige, zato je veliko obiskovalcev prišlo opraviti svoj na- kup četrletja. Za tiste, ki so to skoraj pozabili — čas za izbiro je do 20. avgusta.

Velika je izbira otroških knjig — od pristrčnih slikanic za najmlajše do

resnejšega in zahtevnejšega branja za starejše otroke.

Z začetkom turistične sezone se je povečalo povpraševanje po spomin- kih in izdelkih umetne obrti, ki jih poleg knjig prodajajo v prostorih Tržaške knjigarne. Dobro so založe- ni s takšnimi izdelki kot tudi s knji- gami in prijaznostjo.

Nič manj prijazni niso v prvem nadstropju iste stavbe, kjer ima svoje prostore Narodna in študijska knjiž- nica. S koncem študijskega leta je med obiskovalci knjižnice, ki jih je navadno okoli 900 na mesec, prišlo do osipa, saj je manj študentov, di- jakov pa skoraj ni. V počitnicah le redko izposojajo zahtevnejše knjige, saj tedaj vsakdo raje bere tisto, kar

mu ni ravno obvezno — leposlovje in lažje čtivo.

Večja gneča je bila po koncu šol- skega leta, ko so maturantje vračali nič več potrebne knjige. Ker pa je knjižnica tudi navada, čitalnica ni- koli ni prazna. Vedno je tu kdo od študentov, dijakov, profesorjev, do- mačih in tujih raziskovalcev...

Čez poletje miruje spremna dejav- nost knjižnice — oblikovanje biblio- grafij, prirejanje razstav, ciklusi pre- davanja... Vse to delo bo zaživel v jesenjo in novim šolskim letom.

Počitnice so priložnost za »spopad« s knjigo, ki je nismo mogli prebrati med letom — in priložnosti je treba izkoristiti.

METKA ČELIGOJ

včeraj-danes

Danes, TOREK, 6. avgusta

VLASTA
Sonce vzide ob 5.54 in zatone ob 20.27
— Dolžina dneva 14.43 — Luna vzide ob 23.02 in zatone ob 11.36.

Jutri, SREDA, 7. avgusta

KAJETAN

Vreme včeraj: temperatura zraka 27 stopinj, zračni tlak 1012 mb ustaljen, veter 10 km na uro severozahodnik, vlaga 60-odstotna, nebo jasno, morje skoraj mirno, temperatura morja 24,4 stopinje.

ROJSTVA IN SMRTI

RODILI SO SE: Francesca Visintin, Nicole Rodda, Katia Rupel, David Ci- bi, Francesca Cheber, Massimo Gallo, Marianna Longo.

UMRLI SO: Evelino Delbello, 76-letna Maria Apostoli vd. Torresini, 71-letna Nerina Daniotto vd. Toscano, 79-letni Francesco Delise, 64-letna Iustina Brez vd. Gladic, 68-letni Luciano Volpi, 83-letna Amalia Weber vd. Zanier, 96-letna Antonia Derin vd. Gottardis, 78-letna Emma Zamperlo, 82-letna Maria Puzzer vd. Altin, 67-letni Mario Penco, 52-letna Lidia Ledda, 86-letni Liborio Cucco, 84-letni Giovanni Conzina, 66-letni Fran- cesco Ziani, 57-letna Emilia Ventura, 91-letna Santa Rejc vd. Zeno, 48-letni Edoardo Gandrus, 76-letna Amelia Lon- zar por. Suplina, 78-letni Adelchi Simi- ni, 84-letna Eufemia Ulianich.

DNEVNA SLUŽBA LEKARN

(od 8.30 do 20.30)

Ul. Dante 7, Ul. dell'Istria 18, Ul. Alpi Giulie 2, Ul. S. Cilina 36, Opčine, Milje (Mazzinijev drevored 1).

(od 8.30 do 13.00 in od 16.00 do 20.30)
Ul. Ginnastica 6, Ul. Cavana 11.

NOČNA SLUŽBA LEKARN

(od 20.30 dalje)

Ul. Ginnastica 6, Ul. Cavana 11. Op- čine, Milje (Mazzinijev drevored 1).

LEKARNE V OKOLICI

Boljunec: tel. 228-124, Bazovica: tel. 226-165, Opčine: tel. 211-001, Zgonik: tel. 225-596, Nabrežina: tel. 200-121, Sosljan: tel. 229-197.

ZDRAVSTVENA DEŽURNA SLUŽBA

Nočna služba od 20. do 8. ure tel. 7761; predpraznična od 14. do 20. ure in praznična od 8. do 20. ure.

Prireditve in sporočila kulturnih društev in organizacij

Mladinska skupina P. Tomažič se iz srca zahvaljuje vsem, ki so na kateri- koli način pomagali na »SRECANJU ZA MIR MED NARODI« v Bazovici. Lepa hvala!

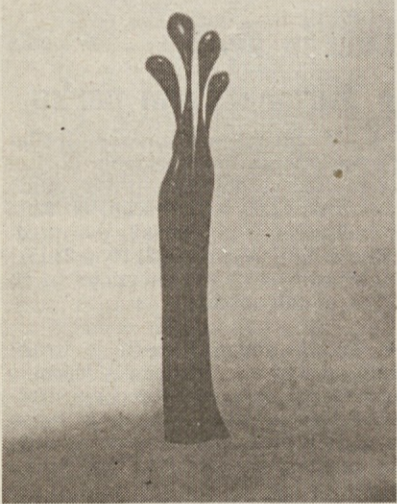
OSKAR

Zdravo, zdravo, zdravo!

Mladinska skupina P. Tomažič ti ob 60-letnici želi mnogo zdra- vja in obilo nadaljnega uspeha pri tvoji neprekinjeni glasbeni dejavnosti.

Ob otvoritvi razstave Bogomile Doljak

Kraška skrinja je zemlja, skulpture pa so kot oblaki na poletnem nebu

prostor tudi lepa kraška skrinja, na njej in ob njej pa so Bogomiline skulpture, ki takoj pritegnejo pozor- nost obiskovalca.

»Skrinja je obdelana kot razprava, kot razmišljanje o preteklosti«, so še misli Molesija o tej razstavi. »Bogo- miline skulpture pa so sključene in poševne, kot so čustva, ki potujejo po zakrivljenih srčnih poteh. Njene skulp- ture so, lahko bi rekli, bajna vizija neposrednosti življenja in narave. Skrinja je izdelana zato, da hrani predmete in spomine, Bogomiline u- metnine osvobajajo in bogatijo do- mišljijo. Skrinje delujejo na občudo- valca pomirjujoče, Bogomiline skulp- ture so vznemirljive. Skrinje so zem-

lja, Bogomiline skulpture pa kakor o- blaki na nebu«.

Vse to in še mnogo več je v svo- jem predgovoru napisal kritik Mole- si, sami pa smo se na razstavi pomi- kalj od kipa do kipa, občudovali nje- govo barvo, predvsem pa skušali do- jeti vse to, kar nam je želela umetni- ca preko njih povedati, izpovedati...

Naj še enkrat ponovimo, da je raz- stava na ogled do 11. avgusta. Kdor se bo sprehodil tja do morja, naj ne zamudi priložnosti, da si jo ogleda. Do Nabrežine, za ogled celotne galerije »Bor«, je morda nekoliko daleč, do Trga Unità pa se prav gotovo izplača na ogled te res lepe razstave.

N. L.

gledališča

ROSSETTI

Do 11. avgusta bo v gledališču Ros- setti »FESTIVAL OPERETE 1985«.

Danes, 6. t. m., ob 20.30 tretja pred- stava operete »ROSE MARIE« F. Fri- mla in H. Stoharta. Ponovitve v sre- do, petek in soboto.

Prodaja vstopnic pri osrednji blagaj- ni v Pasaži Protti.

CANKARJEV DOM - LJUBLJANA

Poletna violinska šola

Od 21. do 30. avgusta: šolo bosta vo- dila prof. Igor Ozim in njegova asis- tentka Christine Hutcap. Vse podro- bnosti o vpisu dobite v Cankarjevem domu, tel. 003861/212-492 ali 221-121, int. 432 in 433.

kino

Ariston 21.30 »La signora in rosso«. Re- žija Gene Wilder. Gene Wilder, Kelly le Brock, Gilda Radner.

Eden 15.30 — 22.15 »Leccami Lucy«. Prepovedan mladini pod 18. letom.

Fenice Zaprt zaradi počitnic do 16. avgusta.

Excelsior Zaprt zaradi počitnic.

Nazionale Dvorana št. 1 16.30 — 22.00 »Halloween III.« Za vsakogar. Dvorana št. 2 16.00 — 22.00 »La casa delle hostess«. Prepovedan mladi- ni pod 18. letom.

Dvorana št. 3 16.30 — 22.00 »Gwen- doline.« Prepovedan mladini pod 14. letom.

Mignon 16.00 — 22.00 »Glenn Miller story«. James Stewart, June Allyson.

Grattacielo 18.00 — 22.15 »Ufficiale e gentiluomo«.

Capitol 18.00 — 22.00 »Blade Runners«. Lumiere Zaprt zaradi počitnic do 23. avgusta.

Radio 15.30 — 21.30 »Innocenza impu- dica«. Prepovedan mladini pod 18. letom.

koncerti

Občina Devin - Nabrežina priredi da- nes, 6. t. m., ob 20.30 v stari štičan- ski cerkvi koncert mednarodnega ko- mornega orkestra Glasbene mladine iz Grožnjana. Dirigent Mladen Sedak.

razna obvestila

ŠD Vesna prireja v soboto, 10., in v nedeljo, 11. septembra, v Križu VASKI PRAZNIK. V soboto ob 18. uri bo tur- nir v briškoli in zvečer ples z ansam- bлом Lojzeta Furlana, ki bo igral tudi v nedeljo.

menjalnica

5. 8. 1985

Ameriški dolar	1.875.—
Kanadski dolar	1.380.—
Svicsarski frank	814.—
Danska krona	183.—
Norveška krona	225.—
Švedska krona	223.—
Holandski florint	593.—
Francoski frank	216.—
Belgijski frank	30.—
Funt sterling	2.580.—
Irski sterling	2.060.—
Nemška marka	666.—
Avstrijski šiling	94.50
Portugalski eskudo	10.—
Japonski jen	7.—
Španska pezeta	10.—
Avstralski dolar	1.250.—
Grška drahma	13.—
Debeli dinar	6.10
Drobni dinar	6.20

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE
TRŽAŠKA KREDITNA BANKA
S. P. A.
TRST - ULICA F. PILZI 10 - ☎ 61-448

izleti

KD Slovan priredi v nedeljo, 1. sep- tembra, enodnevni izlet na ŠUŠTAR- JEV SEJEM v Trzič in v sotesko Vint- gar. Vpisovanje pri Darku in Oskarju Grgiču (tel. 226-286 ali 226-351) do 28. avgusta.

SKD Slavec organizira 1. septembra izlet na ogled tradicionalnega SEJMA V RIBNICI in VINSKEGA SEJMA v Ljubljani. Vpisovanje še danes, 6. av- gusta, od 20.30 do 21.30 v Kulturnem domu v Ricmanjih.

darovi in prispevki

V počastitev spomina pok. Marja Do- lenca daruje družina Kraus 25.000 lir za ŠD Polet in 25.000 lir za SKD Ta- bor.

V spomin na Danila Petarosa in Zalo Oto daruje družina Zerjal (Dolina 373) 60.000 lir za gasilsko društvo Breg.

V spomin na Marja Maverja daruje Josip Ota (Boljunec 38) 10.000 lir za Zvezo borcev Boljunec.

V spomin na Maro Lah-Lisco daruje družina Franjo Kosovel 10.000 lir za Dijaško matico.

V spomin na Josipa Škabarja daruje družina Ivan Ivančič 20.000 lir za Di- jaško matico.

Ob 5. obletnici smrti Sergija Rado- viča darujeta Darina in Stanko Caha- rija 25.000 lir za SKD I. Gruđen in 25.000 lir za Glasbeno matico.

Namesto cvetja na grob Radota Per- tota daruje družina Rolich 100.000 lir za SKD I. Gruđen in SD Sokol.

V isti namen darujeta Rita in Da- mjan Pertot 20.000 lir za SD Sokol.

Namesto cvetja na grob Zofije Kri- ščak daruje Lidija Vitez 15.000 lir za TPK Sirena.

Marija Vidau daruje 10.000 lir za glasnik knjižnice P. Tomažič in tova- riši ter SKD Tabor.

mali oglasi

PROFESORICA inštruira angleščino za popravne izpite. Tel. 003867/73057 med 10. in 12. uro.

HIŠO Z VRTOM, tudi staro, ali ZA- ZIDLJIVO ZEMLJIŠČE iščem v Tr- stu ali okolici. Alpe-Adria, tel. na št. 794-672.

MOTOR KAWASAKI »Z 500« prodam, september '83, prevoženih 11.000 km, z raznimi pritliklami in 4 gumami, v odličnem stanju, 3.300.000 lir. Tel. na št. 414-542.

22-LETNO DEKLE z višješolsko izo- brazbo in enoletno prakso v zdrav- niški ambulanti išče primerno zapo- slitev. Tel. 825-241 v jutranjih urah.

V ZGONIKU je odprl osmico Miro Zi- gon. Toči belo vino in teran.

PRODAM autobianchi 112, 70 HP, let- nik 1979, v dobrem stanju, 50.000 km prevoženih. Tel. 227-284.

HONDO 400 CUSTOM prodam. Tel. na št. 910-143 ob 20. uri.

PLESKARSKA DELA opravljam. Pro- račun na licu mesta. Tel. 910-148.

PRODAM motor suzuki GS 550 E, let- nik 1980, v odličnem stanju. Tel. na št. 227-284.

STAREJŠA GOSPA potrebuje žensko pomoč za oskrbo noč in dan. Za in- formacije obrnite se na goriško po- družnico Primorskega dnevnika, UL XXIV. maja 1, tel. 83382.

PRODAM gumijasti čoln s prikolico in vso opremo. Tel. št. 727-837 ob urah obedov.

NATOCIMO NATANČNO KOLICINO (do kg ali litra)

PETROLCHIMICA ADRIATICA

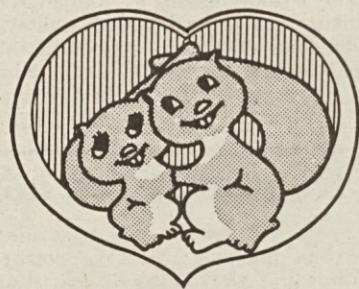
F. MALÈ

SERVIZIO

Najprimernejši čas po najugodnejših cenah za nabavo tekočega goriva

TRST - DOMJO 145 - TEL.: 817395 - 824400

mobili elio
PROSEK (TRST)
TELEF. 225277

Vedno na uslugo svojim klientom

elio

se zahvaljuje za zaupanje

ter obvešča, da bo trgovina pohištva zaprta samo

od 12. do 19. avgusta
VSE ZA DOM IN VRT

Predlog sindikata CISL

Občine naj bi anticipirale denar delavcem v dopolnilni blagajni

Kar precej je na Goriškem podjetij, ki so že dalj časa v težavah, v nekaterih pa je kriza pravzaprav že kroničnega značaja. Delavci imajo v glavnem zagotovljeno denarno nadomestilo iz solidarnostnega sklada, zataknje pa se ponavadi glede izplačila omenjenega nadomestila. Če gre za krajša obdobja dopolnilne blagajne, običajno denar anticipirajo podjetje in je vprašanje s tem rešeno. Do večmesečnih zamud prihaja zlasti v tistih podjetjih, kjer je kriza prisotna že leta in leta. Zaradi finančnih težav zavoda za socialno skrbstvo (IN PS) in zaradi zelo počasnega reševanja birokratskega postopka v zvezi s priznanjem pogojev za navadno ali posebno dopolnilno blagajno, so zamude pri izplačevanju prejemkov v zadnjem času znatno večje. Nič čudnega če delavci nekaterih podjetij čakajo na prejemke že pet, šest ali še več mesecev. Proti takemu načinu reševanja socialnih vprašanj, so v zadnjem času že večkrat protestirali na politični ravni, poskus za hitrejše reševanje tega vprašanja pa je pred kratkim storil tudi pokrajinski odbor zavoda INPS pri osrednjem ravnateljstvu te ustanove. Neposrednega učinka zaenkrat še ni bilo in bo treba,

z zamudami po vsej verjetnosti računati tudi v bodoče. Pač pa bi o groženim delavcem in njihovim družinam lahko na poseben in za našo pokrajino povsem nov način, priskočile na pomoč občine. Tak predlog so namreč oblikovali na zadnji seji teritorialnega tajništva sindikata CISL, kjer so tudi sklenili, da se v tem smislu pošlje poziv vsem krajevnim upravam v pokrajini, zlasti pa tistim, v katerih je največ oseb, ki se nahajajo v nezavidljivem položaju. Kako naj bi občine priskočile na pomoč? Z anticipacijo denarja, v obliki nekakšnega posojila. Skratka občine naj bi v najbolj nujnih primerih anticipirale denar za najnujnejše potrebe. Šlo naj bi torej za nekakšno solidarnostno-premostitveno posojilo. Predlog sindikata CISL je po svoje zanimiv, škoda le, da je precej splošen in bi ga bilo treba še v mnogem dodelati. Gre namreč za novost za naše kraje, ki so jo menda (tako vsaj izhaja iz poročila za tisk) že izvedli v nekaterih krajih naše države.

Po drugi strani pa je treba računati tudi, da so finančne možnosti, zlasti v manjših občinah, zelo omejene, število potrebnih družin pa je

po drugi strani precejšnje in v porastu.

Predlog je vsekakor zanimiv in upoštevanja vreden, vendar bi moral priti v javnost, ali pa vsaj do upraviteljev, veliko bolj popoln, saj bi lahko edino na tak način zagotovil kolikor toliko hiter poseg občin. V nasprotnem primeru se utegne zgoditi, da bodo krajevne ustanove, tudi če bi med poglavji svojih proračunov našle nekaj finančnih sredstev, lahko intervenirale šele po nekaj mesecih. To pa bi prav gotovo izničilo pomen pobude.

Komemoracija žrtev Hirošime

Župnija v Podturnu priredi danes molitveno srečanje ob 40. obletnici atomskega napada na Hirošimo. Srečanje, ki bo ob 21. uri v spominskem parku, ne bo samo počastitev spomina na desetisoče žrtev, ki so umrle (in ki še umirajo) zaradi eksplozije atomske bombe, ampak tudi priložnost za razmislek o osebni in skupni odgovornosti spriču obstoja in možnosti uporabe atomskega orožja.

Zdravniki se bodo seznanili z uporabo kompjuterjev

Tudi zdravniki morajo ponovno v šolo. Stvar je v zvezi s prodiranjem informatike na področje zdravstva. Od konca septembra do decembra bo namreč v Gorici, v bolnišnici usmiljenih bratov in na pobudo goriške pokrajinske uprave, prvi tečaj informatike v zdravstvu. Seveda prvi tečaj na območju goriške pokrajine. Cilj te zanimive pobude, ki jo bo goriška pokrajinska uprava uresničila v sodelovanju z videmsko univerzo, so pred kratkim pojasnili na tiskovni konferenci. Uporaba kompjuterjev tudi na področju zdravstva dobiva vedno večji obseg. Seveda se vzporedno s tem pojavlja tudi vprašanje načina in sposobnosti uporabe teh sodobnih pripomočkov. Velikokrat se namreč zdravniki zares ne znajdejo, ko je treba v kompjuter vnesti take ali drugačne podatke in potem čakati (ali urgirati) odgovor.

In s tem smo pravzaprav že tudi pojasnili namen strokovnega tečaja, ki bo dvakrat tedensko in ki bo trajal 50 ur. Zdravniki naj bi se predvsem približe seznanili s kompjuterjem. Po poročilu za tisk sodeč, so vsem zdravnikom že razposlali prijavnico s priporočilom, da je število mest za tečaj omejeno.

DEŽURNA LEKARNA V GORICI
Provvidenti, Travnik 34, telefon 84972.

razna obvestila

Odbor stanovanjske zadruge Ivan Cankar javlja, da je na voljo na gradbišču v Pevmi še 14 stanovanj. Vabilo novim stanovalcem so objavili, kot je predvideno v zakonu, na oglasni deski goriškega županstva. Tam bo objavljeno petnajst dni. Stanovanje lahko naročijo in kupijo po zelo ugodnih pogojih tisti, ki nimajo lastnega stanovanja in katerih družinski dohodek ne prekaša 26. milijonov lir letno. Podrobnejša pojasnila je moč dobiti v pisarni arhitekta Jožeta Ceja v Gorici, Ulica 24. maja 16.

Uradi SKGZ bodo zaradi dopusta zaprti od 5. do 24. avgusta.

Pisarna Zveze slovenskih kulturnih društev bo zaprta od 12. do 18. avgusta.

Društvo slovenskih upokojenecv na Goriškem ponovno priredi (v upanju, da bo tokrat vreme lepše) izlet na Veliko planino in sicer 15. avgusta, oziroma v Logarsko dolino 18. ali 25. avgusta. Vpisovanje ob delavnih dneh od 10. do 12. ure na sedežu, do oddaje razpoložljivih mest. Vpisujejo tudi odborniki in poverjeniki po vaseh. Na razpolago bo tokrat samo en avtobus.

včeraj-danes

Iz goriškega matičnega urada ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Iz goriškega matičnega urada v obdobju od 29. julija do 3. avgusta 1985.

RODILI SO SE: Simone Interbartolo, Sabrina Brancovig, Sara De Cillia, Stefano Ricupero, Emanuela Ricupero, Emanuele Brandolin, Manola Martinuzzi.

UMRLI SO: 73-letna upokojenka Iolanda Peteani vd. Cenci, 82-letna upokojenka Antonia Zotti vdova Pesamosca, 57-letna gospodinja Franca Tonon Osbat, 61-letni upokojenec Elio Nadalutti, 66-letni trgovec Agostino Ferfoglia, 66-letni upokojenec Giuseppe Chemello, 53-letni vratar Cosimo Andriani, 73-letna upokojenka Maria Coos, 85-letna upokojenka Carmela Gregorat, 68-letna upokojenka Iride Tomat.

POROKE: uradnik Giorgio Rossi in elektroka negovalka Rossella Castaldo, električar Roberto Sain in gospodinja Daniela Carpio, bolničar Giuliano Bon in bolničarka Alessandra Stacul.

OKLICI: karabinjer Pasquale Nicoletti in gospodinja Venera Vittoria, državni uslužbenec Antonio De Bellis in gospodinja Carmen Santoro.

kino

Gorica
CORSO Zaprto.

Nova Gorica in okolica
SOČA 18.30-20.30 »Zgodba o lepoticah«.
SVOBODA 20.30 »Newyorški paraček«.
DESKLE 19.30 »Psi vojne«.

DEŽURNA LEKARNA V TRZIUČU
Alla salute, Ul. C. Cosulich 117, telefon 711315.

POGREBI
10.30 Marija Mučič vd. Paulin iz hiše žalosti v Podturn in na glavno pokopališče.

PRI GRADIŠČU

Avtomobil zletel z mosta v strugo

Z avtom so prebili železno ograjo na mostu ter pristali kakih šest metrov niže v strugi Soče. Čudno pri stvari je dejstvo, da so v nesreči utrpeli le poškodbe lažjega značaja. Seveda poleg zvrhane mere strahu. Dogodek se je pripetil v nedeljo ponoči na mostičku med Zdravčinami in Gradiščem, štirim mladeničem iz Romansa, Medee in Gradišča, ki so se v fiatu 124 peljali proti Gradišču. Vozilo, videmske registracije, ki ga je upravljal Roberto Gallo iz Medee, je približno na sredi sicer zelo ozkega mosta, zadelo v železno ograjo, se po udarcu prebrnilo in odletelo, skupaj s soferjem in potniki v strugo Soče. Pristanek je bil, kljub temu, da je udarec nekoliko ublažila voda, precej trd, vendar pa so imeli fantje zares srečo, saj so se izmazali le z lažjimi poškodbami: Roberto Gallo se bo zdravil 20 dni, Giancarlo Tuan 15, po 7, oziroma 5 dni pa se bosta zdravila Enrico Este in Paolo Grassi.

Aretacija

Orožniki v Gradišču so v nedeljo popoldne aretirali jugoslovanska državljana 23-letnega Slobodana Cvetkoviča in 22-letnega Aleksandra Podobnika iz Idrije. Fanta so presenetili za volanom alfe 2000, ki sta jo okrog 14. ure ukradla v Zagraju. Zagovarjati se bosta morala zaradi kraje z obtežljivimi okoliščinami.

BERITE

»Novi Matajur«

Posvet o filmskem scenariju v okviru srečanja »Sergio Amidei«

Kdo in kako nam piše filme?

Zbrani v mali dvorani goriškega gradu, smo v soboto lahko sledili zanimivemu srečanju italijanskih scenaristov. Bienalna nagrada, ki nosi ime po slavnem goriškem mojstru Sergiu Amideiu, je bila priložnost, da se vsaj enkrat predstavniki italijanske filmske scenaristike zberejo v nerimskem okolju in razpravljajo o svojem delu v javnosti. Vzdušje je bilo seveda primerno družinski. Mojsstri filmskega dialoga seveda ne ostajajo brez primerne besede, brez primerne stavka. Ne da bi se preveč naslanjali na običajne fraze, ki so tako v modi v vseh specifičnih resorjih, so nam zbrani scenaristi ponudili dvourni program ležernega kramljanja, obenem pa smo, čeprav morda nekoliko od zunaj, sledili izredno redkemu primeru avtoanalize te kategorije filmskih delavcev, ki jo vse preveč zanemarjamo. Do danes smo bili priča marsikateremu, tudi uspelemu, poizkusu reevalutacije tistih filmskih avtorjev, ki se veliki večini gledalcev zdijo manj pomembni od režiserja ali igralcev. Med drugim prav v Italiji imajo v kinodvoranah kinooperaterji grdo navado, da takoj po zadnji sceni filma, izklopijo projektor in prižejo luči, tako da imena vseh sodelavcev, od scenarista do zadnjega tonskega snemalca, sploh ne pridejo na platno. V zadnjih letih se stvari sicer počasi spreminjajo, predvsem po priznanju, ki so ga bili deležni direktorji fotografije. Goriško sobotno srečanje je prav gotovo, vsaj v italijanskem filmskem svetu, pomemben korak naprej v spoznavanju tega ustvarjalnega momenta filma, ki ga le ožja skupina navdušenih filmarjev podrobneje pozna. Zato pa so se italijanski scenaristi v

Gorici odločili, da postavijo vsaj izhodiščne točke za težko pričakovano zblizevanja med občinstvom — vzeto v najširšem pomenu besede — in stroko v kateri delujejo.

Med prisotnimi, poleg slavnega Ageja, ki s kolegom Scarpellijem tvorita najbolj znani par scenaristov v Italiji, je bila najmlajša generacija italijanskih scenaristov, ki obiskujejo posebne tečaje ali pri Sperimentalem centru za kinematografijo ali pri Zadrugi demokratične kinematografije. V debati med »starejšo« in »mlajšo« scenaristično šolo, je prišlo do kočljivih vprašanj v zvezi s tisto »srednjo« generacijo pisateljev za film, ki naj bi bila predvsem produkcija v sedemdesetih letih. Zato pa so pristopili še nekateri predstavniki te »srednje« šole, med drugimi tudi dva dobitnika prejšnje nagrade Amidei Ferrini in Ponzii, ki so na izredno jasn način postavili v evidenco zakulisje italijanske filmske scenaristike in njene vezi s produkcijo. Debata je torej prešla na tir nesenzibiliziranega producenta, ki s svojim načinom dela onemogoča nastanek nove, avtonomne in originalne scenaristične šole v Italiji. Zato pa smo prišli do nenaravnega fenomena avtorjev, ki v filmu podpisujejo scenarij, snemalno knjigo, fotografijo, mizansceno, montažo in glasbo, obenem pa seveda igrajo in podpisujejo režijo. Vprašanje je seveda ali so to res geniji (mar nista delala vsega tudi mojstra Chaplin in Tati?) ali so samo znak propadanja filmske industrije. Po mnenju prisotnih se mora tudi genij šolati in, zato da se povrnemo v sredo scenaristov, tudi njim ne škodj par let za šolskim pisalnim strojem in par let prakse; kdor je med

njimi genialen bo tako in tako prišel do izraza. Med mlajšimi avtorji je bila tudi prisotna četverica avtorjev kratkega filma »Exit«, dobitniki nagrade oddaje Monice Vitti, »Passione mia«, živ dokaz, da trditev »vaja dela mojstra« velja tudi za scenariste.

EVA FORNAZARIČ

V TRZIUČU

Pogovori s predstavniki treh pokrajinskih uprav

Upravitelji tržiške občine načrtujejo neposredno po poletnih počitnicah vrsto sestankov s predstavniki tržaške, videmske in pordenonske pokrajine. V ospredju pogovorov bodo različna vprašanja gospodarske in politične narave, usklajevanje načrtov glede razvoja pristaniške dejavnosti itd. Prvi sestanek bo s predsednikom tržaške pokrajine, Marchiom.

Osrednja tema pogovorov bodo tudi tokrat podjetja z državno soudeležbo in njihova vloga v okviru paketa Al-tissimo. S predstavniki videmske pokrajine se bo župan Saccavini s sodelavci pogovarjal predvsem o negativnih posledicah dolgoletne krize tržaške ladjedelnice in nekaterih drugih podjetij. Znano je, da je precej delavcev, ki so zaposleni v teh podjetjih, prav iz krajev v videmski pokrajini. Govor bo tudi o usklajevanju pobud na področju pristaniške dejavnosti. S predstavniki pordenonske pokrajine pa se bodo tržiški upravitelji pogovarjali zlasti o možnosti večjega posluževanja tamkajšnjih podjetnikov tržiškega pristanišča.

Marko Waltritsch

Pevma, Oslavje in Štmaver skozi stoletja

24.

Širjenje ceste je bilo razlog za proteste nekaterih prizadetih občanov, med temi tudi župnika. Cerkev je bila porušena, materialne škode samo zaradi izgubljenih predmetov je bilo za 23.898 lir. Seznam teh predmetov je v letu 1922 napravil župnik Jožef Budin, z njim sta sodelovala tudi domačina Anton Figelj in Anton Gravner. Sicer pa so se za gradnjo nove cerkve zanimali v Pevmi že pred vojno, celo pred iztekem prejšnjega stoletja. Podgorska občina je namreč leta 1898 kupila zemljišče, na katerem naj bi zgradili novo cerkev, ter sklenila prepisati lastništvo parcele cerkveni občini v Pevmi. Ker so se bili dokumenti med vojno izgubili, je Franc Mikluš, ki je bil v letu 1897 občinski svetovalec v Podgori, 28. junija 1924 zaprisegel pred komisarjem Marinčičem, da so takrat podpisali darilno pogodbo z zastopniki občine Anton Klančič, Anton Terpin, Lovrenc Gomišček in on. Franc Mikluš.

Takrat, v letu 1924, je odbor za gradnjo cerkve v Pevmi naprosil podgorsko občino, da mu izroči hranilno knjižico pri Posojilnici v Pevmi na kateri je bil naložen denar, ki so ga pred vojno zbrali da bi z njim zgradili cerkev. Na knjižici je bilo 19.000 lir. Knjižico so seveda dobili. Po prvem načrtu so predvideli, da bo cerkev stala 68.000 lir, v resnici pa je stala skoro dvakrat toliko. Cerkev je zgradilo podjetje Feliciana Turela.

Člani katoliškega prosvetnega društva Skala in goriškega društva Mladika skupno slikani na obisku slednjih v Štmavru leta 1926

V zvezi z zadevami okrog gradnje cerkve velja omeniti, da je služba božja takoj po vojni bila v gospodarskem posloplju župnišča, ki pa je bilo neprimerno in tudi pretesno, kot je moč razbrati iz župnikovega pisma županu z dne 8. julija 1922. Župnik je tedaj prosil, da bi mu dali na razpolago barako, ki bi postala prosta po odhodu družine Primožičevih in ki naj bi se pristavila dotednji kapeli.

Tudi s šolama v Pevmi in v Štmavru je bil takoj po vojni križ. V Pevmi so se takoj lotili dela in kmalu usposobili barako za šolske potrebe. Baraka je bila zgrajena, šola pa se še ni pričela, ker šolska oblast ni poskrbela za učitelja. V šolski baraki so bile 15. 5. 1921 volitve za italijanski parlament. Tu je bil volilni

sedež za volivce iz vse podgorske občine. Tudi sedež županstva je bil v baraki in šele tri leta kasneje so vzeli v najem štiri sobe v neki stavbi blizu pevmskega mosta ter zanje plačali 1.080 lir letne najemnine.

Italijanska zasedbena oblast je v vas najprej poslala italijanskega učitelja, ki ni znal niti besedice slovensčine, otroci pa niso znali italijanščine. Učitelj je držal le osem dni, potem pa je odšel. Potem pa je prišel vaške otroke učiti učitelj Koršič. Ta je poleg vsakdanjega pouka ob nedeljah prostovoljno učil tudi risanje, ob četrtkih pa je imel glasbeni pouk.

27. avgusta 1921 je Okrajni šolski svet pisal Krajevnemu šolskemu svetu v Podgori, da so bili na jesen 1920 razpisali natečaj za dve učni moči na pevmski šoli. Prijavilo se je bilo 15 učiteljev in učiteljic. Izpit so pozitivno napravili učitelji Orel, Radinja, Stepančič, Mugerli, Reja ter učiteljice Kuntihova, Paglavčeva, Sobanova in Srebričeva. Krajevni šolski svet bi moral izbirati med temi, koga naj vzame v službo. Očitno je takrat še prevladovalo mnenje, da bodo krajevni šolski sveti lahko prosto izbirali, kot so delali v avstrijskih časih. Nova šolska oblast pa je sama izbrala učne moči in zato je podgorska občina 8. aprila 1922 protestirala proti takemu samovoljnemu določanju šolske oblasti. Takrat se je namreč vodila v Julijski Beničiji huda polemika med pristaši tistih, ki so hoteli ohraniti staro avstrijsko zakonodajo na upravnem ter šolskem področju, in tistimi, ki so hoteli raztegniti na novo priključene pokrajine italijansko zakonodajo, ki je za razliko od avstrijske osredotočena vse odločitve v državni upravi. Za ohranitev predvojnih avtonomij so se ogrevali na Goriškem vsi, Slovenci in Italijani, z maloštevilnimi izjemami. V Trstu in v Istri pa so bili za uvedbo novih centralističnih zakonov. Seveda so konec leta 1922 po fašističnem prevzemu oblasti v državi, zmagali pristaši centralizma.

Pregled vozlov zadnjih štiridesetih let »De profundis« Jožeta Javorška

Za pregled 40 zadnjih let, kot ga s svojega stališča predstavlja Jože Javoršek, rojen 1920 v Velikih Laščah, sicer pesnik in pisatelj, dramatik, publicist in prevajalec — velja pravzaprav vse tisto, kar je sicer značilno za tega vsestranskega avtorja in odzivnega sopotnika in sooblikovalca slovenskega kulturnega pa tudi političnega življenja: velika, mestoma tudi pikra odzivnost, (samo)odkritost, ostra polemičnost z vsem in vsemi, ki se mu zdijo izven »pravilnega« in dovoljenega, ter večkrat naravnost komično učinkovit satiričen ton, ki skuša vse nasprotno povleči na povečano ško kopto svojega kar sarkastičnega postopka.

Svojo vizijo zadnjih desetletij Javoršek v obravnavanem okviru spleta okoli »vozlov«, ki so menda značilni za slovenski (kulturni) prostor, kjer se seveda kultura in politika ves čas tesno prepletata in dopolnjujeta. »Vozli« so nekakšna orientacijska točka, zlasti katere je mogoče toliko bolj pregledno zaznati vse problematične črte slovenske duhovne dediščine, ki se pase tudi po sedanosti. Prva stvar te čudne more, kot pravi avtor, je slovensko katoliško okolje, ki je označeno s pojmom »barok«, pomeni pa vse vrste laži, hlinjenja, v dobrem smislu pa duševne mreže metafizike, ki jih je prvi skušal učinkovito raztrgati Primož Trubar, vendar je bilo vse zaman.

Drugi »vozel« naj bi bil Dolomitska izjava leta 1943, kjer naj bi podpisniki o skupnem boju zoper okupatorja pravzaprav zamešali svoja stališča tako temeljito, da bi nekateri med njimi že sami pozabili, za kaj je pri tej izjavi šlo. Javoršek ponavlja trditev, da pomeni Dolomitska izjava obračun s klasično demokracijo parlamentarnih strank, ne pa sklicevanje na to isto sistemsko ureditev, kar so kasneje trdili krščanski socialisti. Po Javoršku je šlo že takrat za počelo in zarodek pluralistične vizije znotraj enotnosti slovenskega narodnega prostora. Pa ne samo, da Javoršek oštrke krščanske socialiste, pač pa trdi, da je tudi razmeroma močan del partije razumel to izjavo kot potrditev sovjetskega modela, kar se je ugodno izpričalo v letih po vojni tja do leta 1948.

Naslednji »vozel« bi bili odnosi s Sovjetsko zvezo, kot so se ti zrcalili znotraj kulturne sfere: po Javoršku je analiza sovjetskega modela ena stvar, druga stvar pa je, da ne glede na značilnosti tega modela brez upoštevanja osnovnega revolucijskega jedra, kar Sovjetska zveza nepreklicno je, ni mogoče graditi in utirati niti lastne poti v socialistično družbo, kar je Jugoslavija dokazala po letu 1948.

»Vozel«, ki je tukajšnjemu v nekem

smislu podrejen, je vprašanje odnosa med inteligenco in partijo, kjer se je posebno sovjetski model izkazal s popolnim nerazumevanjem vprašanja in se je zelo malo trudil, da bi odpravil nesporazume z inteligenco, ali da vsaj ne bi razumništvu pogostoma ocenjeval tako pretirano in brez potrebe strogo in nezaupljivo. Končno je imel tovrstne težave — kot tudi drugi — tudi Javoršek, vendar je kasneje vprašanje postavil kot načelno in ne osebno dejstvo. Ugotavlja, da so iste napetosti med inteligenco in partijo obstajale tudi drugod pri tem citira Picassa ali Krležo, Aragona in Garaudyja, ki so tudi doživljali nekakšno napeto razmerje s partijo, kateri so želeli istočasno pripadati. Javoršek dostavlja, da je Jugoslavija izrazito korigirala omenjeni problem ter dokazala, da pač stalinizem ni edino možna oblika razreševanja vsaj na videz neenotnih stališč: in kot je znano, inteligenca vedno in povsod sili v individualizacijo argumentov.

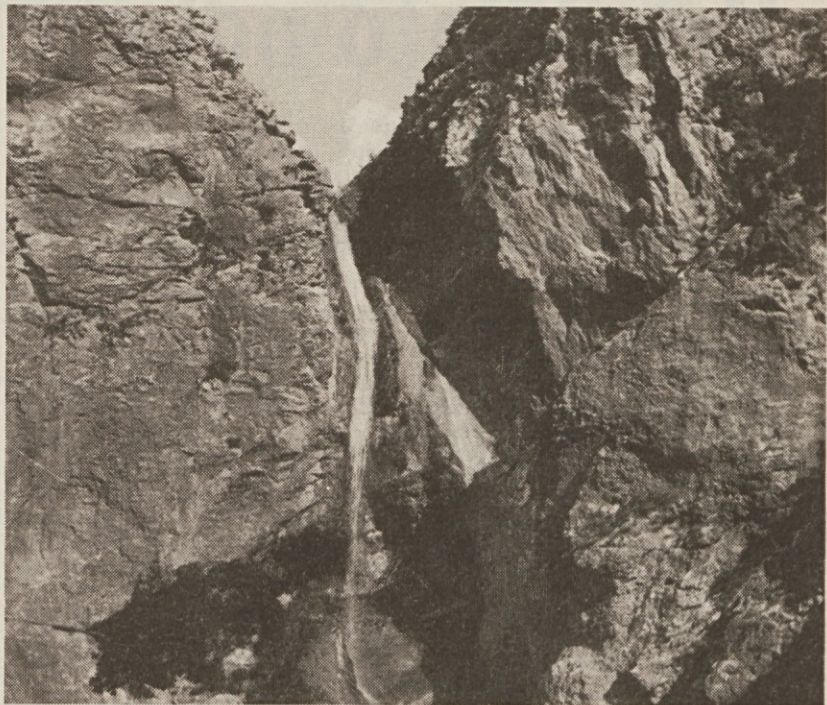
Poslednji, morda najaktualnejši »vozel« pa je obračun z vsemi tistimi kulturniki, ki menda s svojimi stališči že naravnost spodkopavajo še do-

pastno demokratičnost prostora, pri čemer — kot običajno — Javoršek pričinja pri Kocbeku, da bi se preko literarnih revij: »Perspektiv«, »Prostora in časa« ter »Nove revije« — dokopal do spoznanja, da so vsi ti naslovi ustvarjali ali pa še ustvarjajo takšne ugovore in očitke lastnemu izvoru, da jih lahko učinkovito izrablja mednarodna reakcija. To pa je seveda nedopustno, končno pa se Javoršek nekoliko patetično in slikovito oprime prebliska, da smo tovrstno »politično desnico« pravzaprav takole na tihem, skozi zadnja vrata, spustil v svojo hišo, ter neuradno vzpostavili z njo koeksistenco.

Po mnenju avtorja to dejstvo ne prispeva k zmagi nad slovenskim malodušjem in razrvanostjo, ki sta verjetno zelo škodljiva in vztrajna nasprotnika slovenskega duhovnega razvoja, prav gotovo pa bo slovenski prostor tudi v bodoče našel primerne rešitve za svoj nadaljnji razvoj. Zdi se, kot da je Javorškova bojevitost tudi v tej točki in v tem trenutku absolutno na razpolago za reševanje tega in tudi prihodnjih »vozlov«.

JANEZ POVŠE

Slap v Glinščici

Tako je Mario Magajna leta 1955 ujel slap v Glinščici. Vse kaže, da se od takrat okolje ni bistveno spremenilo. Vsaj to ne...

V Sesljanu kiparska dela sedmih mojstrov

V kulturnem programu, ki ga je Avtonomna turistična ustanova za Trst in njegovo obalo pripravila za letošnje poletno sezono, se likovne razstave in prireditve vrstijo tako rekoč druga za drugo. Na Gradu sv. Justa se pravkar zaključuje bogata razstava jugoslovanske naive, razstava, ki obsega kakih sto del znanih mojstrov hlebinske šole, v petek, 2. avgusta, pa so v lepi razstavni dvorani seslanskega sedeža Turistične ustanove odprli razstavo kiparskih del sedmih najbolj znanih in morda najbolj veljavnih še živelih likovnih mojstrov iz dežele Furlanije - Julijske krajine.

Vsaka izbira, še posebej izbira likovnih del je bolj ali manj subjektivna in torej lahko tudi pristranska, vendar menimo, da so na razstavi v Sesljanu dana na ogled dela zares kvalificiranih mojstrov, kiparjev, ki predstavljajo trenutni vrhunec tridimenzionalne likovne izraznosti v deželi Furlaniji - Julijski krajini. Največ je seveda Tržačanov, en mojster je iz Vidma, edina zastopnica ženske likovne ustvarjalnosti je z Goriškega.

Sicer pa bomo sedmero mojstrov, ki so bili k sodelovanju povabljeni in so tudi dali na razstavo vsak po dve deli, našli in v besedi, dveh okarakterizirali:

Villibossi, kj ga poznamo že toliko let, je svoje veliko, povsem novo stebasto strukturo iz nabrežinskega kamna postavil kar na prostem, pred sedežem seslanske turistične ustanove. Drugo njegovo delo iz belega kararskega marmorja pa so postavili v dvorani.

Dve zelo zanimivi deli tržaškega mojstra sred-

nje generacije Bruna Chersicle predstavljata prva bencinsko črpalko, druga pa žensko podobo. Pri tem mojstru, ki mu je Trst nekako pretesen in živi v glavnem v Milanu, je zanimivo to, da so njegova dela sicer na videz črpalka, ženska, doprsni kip kake znane osebnosti, ali karkoli drugega, vendar gre povsod za triplastne zložljive ali točneje razstavljive strukture, kjer pa so vsi deli med seboj povezani. K temu bomo dodali še eno značilnost, posamezne sestavne dele mojster obarva z različnimi barvami ali vsaj odenki osnovne barve.

Najmlajša in hkrati novinka na likovni razstavi tolikšne ravni je Lucia Cristin, ki predstavlja nekakšno prijetno presenečenje. Na razstavo je dala dvoje del, in sicer dve močno stilizirani človekovi figuri iz kamna, ki lebdi v zraku, speti med jeklene žice, ki ju oklepa v vijoličasto obarvan lesen okvir. Drugo njeno strukturo pa sestavljajo štirje elementi, ki jih prav tako veže ali oklepa nekakšna žična mreža.

Giorgio Celiberti je za razstavo pripravil dve, za njegove običajne dimenzije, manjši zoomorfni podobi. Večja figura predstavlja izumirajočo domačo žival, kozo, drugi odlitek pa naj bi bil na hrbtu ležeča žival.

Znani likovni mojster in pedagog Nino Perizi je razstavil dve svoji v belo barvani kovinski strukturi: ena je že znana enotna elegantna, nekako v višino lebdeča kompozicija, druga pa je trojna, v konturah in medsebojnih razdaljih skladna bela kompozicija, ki prav tako rine v višino. Ugo Carà, ki je med vsemi razstavljalci naj-

starejši mojster, tokrat preseneča: na razstavi je navzoč s srednje velikim bronastim odlitkom ženske figure, kar je pri njem že dolgo ustaljena motivika. Ob tem pa je mojster postavil še dvojno, fino izdelano belo ploščo iz belega kararskega marmorja, ki žal ne pride dovolj do izraza, ker bi potrebovala temno ozadje. Vsekakor nas zanima, kam mojster namerava po novi poti.

Končno moramo omeniti še Giancarla Stacula, ki ga sicer poznamo bolj kot dobrega grafičnega mojstra. Na razstavi ima dvoje del, rekli bi dvoje kompozicij, saj so njegove plastike sestavljene iz več delov, nekako iz osnovnega odlitka, na katerega dodaja povsem figurativni drugi del kompozicije.

Mojstre in njihove mojstrovine je na odprtju razstave zelo številnemu občinstvu prikazal tržaški umetnostni kritik Carlo Milic. Predsednik Turistične ustanove dr. Alvis Barison pa je priložnostno pozdrav dodal zelo privlačno in vsekakor uresničljivo misel: ker se nabrežinski kot in z njim naši kraji bližamo 2000-letnici delovanja nabrežinskih kamnolomov, ali bi ne bilo primerno, da bi ta zgodovinski datum proslavili po zgledu sosednje republike Slovenije z organiziranjem forme vive, seveda v kamnu, torej likovne manifestacije, h kateri bi pritegnili čimveč znanih mojstrov iz naših krajev in Italije nasploh, pa tudi iz sosednjih dežel.

Razstava bo trajala do 24. tega meseca in je dostopna občinstvu v delovnih dneh od 10. do 13. ter od 17. do 20. ure, ob praznikih pa od 9. do 13. ure. Ob ponedeljkih je galerija zaprta. (Fre)

Položaj slovenskega jezika med narodnoosvobodilno borbo

Iz zbornika XXI. seminarja slovenskega jezika, literature in kulture, ki je bil od 1. do 13. julija v Ljubljani, povzemamo študijo Brede Pogorelec o položaju slovenskega jezika med NOB. Menimo, da je poznavanje razvoja in stanja slovenskega jezika ena bistvenih postavk tudi pri nas, poleg tega pa strokovno napisani prispevki širijo kulturno obzorje in vedenje o določenem problemu. Kot je naletela študija Janeza Zora ob 1100-letnici Metodove smrti na veliko zanimanje, upamo, da delamo tudi s pričujočim prispevkom uslugo bralcem.

Za zgodovinarja slovenskega knjižnega jezika je dogodek, ki se ga letos spominjamo, to je štiridesetletnica zmage nad fašizmom in nacizmom ter narodne in družbene osvoboditve, nadvse pomemben. Z osvoboditvijo je v novi družbeni ureditvi dobil slovenski jezik vse pravice za formalno javno rabo v lastni državi, v Socialistični republiki Sloveniji, združeni v večnarodni federativni socialistični Jugoslaviji. Kakor vsem drugim jezikom narodov in narodnosti tudi slovenskemu jeziku zvezna in republiška ustava priznava enakopravnost; posebnost teh ustavnih določil je dejstvo, da v večnarodni Jugoslaviji ni nadrejenega jezika, da je z ustavi in drugimi zakonskimi določili določeno območje uradovnosti kakega jezika, določen pa je tudi okvir jezikovnih svoboščin posameznika zunaj območja rabe. Slovenščina je postala svobodni jezik narodovega življenja že po razpadu Avstro-Ogrske leta 1918 in Kraljevine Slovenecv, Hrvatov in Srbov, pozneje imenovani Jugoslaviji, vendar so usoda slovenskega jezika po prvi svetovni vojni, pa tudi pritiski med vojnama in raznarodovalni načrti zavojevalcev med drugo vojno skušali groziti obstoj slovenskega naroda in slovenskega jezika in z vsemi modernimi »prilagajalnimi« metodami doseči zlitje Slovencev z nemško oziroma italijansko nacionalno kulturo.

Kadar govorimo o slovenskem jeziku in njegovi zgodovini pa tudi o slovenskem narodnem vprašanju, nas največkrat zanimajo tisti razvojni vzgibi, ki so ob vseh neugodnih in nasprotnih razmerah pomagali, da se je uveljavila izredna življenjska in kulturna volja in zavest

narodne samobitnosti pri nosilcih pozitivnega razvoja narodnega življenja. Pred stoletji, ko še ni bilo mogoče govoriti o nasilni asimilaciji, je bilo opravljeno velikansko delo za razvoj višjega, kulturnega jezika, za slovstvo v slovenščini. In ko so se začela na pragu moderne dobe ob prelomu 18. in 19. stoletja razmerja spreminjati, so začeli pripravljati jezik za javno rabo. Zlasti na začetku 19. stoletja pa so koncepti modernega razvoja Slovencev že naleteli na odpore pri nosilcih idej o nemškem prodiranju na jug in do morja in zato bodisi o socialni podreditvi ovire, Slovencev (izobraženci, ki so bili v šolah deležni nemške izobrazbe, naj bi pri družbenem vzponu zamenjali narodno identiteto!), oziroma o popolni asimilaciji Slovencev in s tem o odstranitvi te ovire. Tako ideje za prepričitev razvojni kakor one, ki naj bi utemeljile družbeno podreditev, so spremljali najrazličnejši pritiski, sploh znani v podobnih razmerjih tudi iz sodobnega sveta: šlo je za psihološko poniževanje (jezik so označevali kot »jezik služničarstva«, »kmetov«, »brez kulturne preteklosti« itd.) na razbenu in izobražbeni ravni, cilj pa je bil potegniti v diglosijo živeče izobraženo meščanstvo v nemški kulturni krog; podobno je bilo na Goriškem, v Beneški Sloveniji in seveda v Trstu, kjer se je italijansko prebivalstvo dodatno napajalo tudi z družbeno (in pri tem narodnostno) preobrazbo slovenskega prebivalstva zlasti iz tržaškega zaledja, pa tudi iz samega mesta. Vsi ti pritiski so vnašali v življenje napetosti in nemir, na drugi strani pa so poglobljali občutje ogroženosti in spodbujali k odporu in boju za narodne pravice. Zahlepa po Združeni Sloveniji, ki so jo liberalni slovenski krogi izrekli leta 1848 (njena druga točka je terjala enakopravnost slovensčine z nemščino v uradovanju) in jo potem še večkrat ponavljali (Zwitter 1962), ne da bi jo zares uresničili, je imela za nasledek vrsto svoboščin slovenskega jezika v javnem življenju; zelo zelo počasi se je uveljavila slovenščina kot učni jezik, velik je delež tiska, ne le časopisa, ampak tudi knjige, ki je v izredno veliki nakladi opravljala svojo izobraževalno vlogo. Slovenščina je imela svoje mesto v političnem življenju (tudi v deželnih zborih, na javnih zborovanjih) in ustanovili so dobro gledališče. Navedene in druge svoboščine so omogočile, da se je že do prve svetovne vojne je-

zik formalnega življenja razvil v vsem obsegu, potrebnem za sodobno funkcioniranje, in to ne le v Ljubljani, ampak tudi v obrobnih središčih, kakor na primer v Trstu ali v Celovcu. Za Štajersko imata pomembno vlogo Maribor in Celje. Poseben delež pri tem je imela kultura z izrednim vzponom umetnostne ustvarjalnosti. Pregled vseh prvin narodovega razvoja pred prvo svetovno vojno pa kaže negativne dejavnike tako v gospodarskem kakor v političnem pogledu. Skupaj z nakazanimi pritiski so bili ti dejavniki močno zaviralni.

Delitev slovenskega ozemlja po prvi svetovni vojni ni upoštevala slovenskega naroda kot celote in je povzročila, da je bil največji in osrednji del slovenskega ozemlja, ki je pripadel na novo ustanovljeni balkanski državi Južnih Slovanov (razen Bolgarov), močno okrnjen: velik del povsem slovenskega zahodnega ozemlja je pripadel 1. 1920 Italiji, istega leta je Južna Koroška po plebiscitu pripadla Avstriji, Madžarski je pripadlo zaostalo slovensko Porabje, medtem ko je Prekmurje pripadlo Jugoslaviji. Za ustališev formalne rabe slovenskega jezika v življenju lastne države je bilo nadvse pomembno, da je bil v Dravski banovini uradovalni jezik slovenski; vsakdanji stik s srbohrvaščino je nastal zaradi centralistične ureditve, ki je terjala enotnost za vsi državo (zato na primer so bili napisani na železniških postajah v dveh pisavah, v latinici in v cirilici, obrazci na pošti ali na železnici so bili v srbohrvaščini, materinščina je bila na šolskih spričevalih označena kot jezik »slovenskosrbohrvaški« itd.). Stopnjevali so se pritiski državnega središča, povezani z unitarističnimi vizijami. Vse to seveda ni imelo zaželene učinka: odpori zoper tako politiko so bili zlasti v drugem desetletju po prvi vojni (in na pragu druge vojne) čedalje močnejši. Posebej v znanosti, v kulturi in politiki so družno oblikovali argumente za dokazovanje slovenske samobitnosti (s kulturnozgodovinskimi dejstvi, z etnogenozo, z bojem za jezikovno neodvisnost itd.). Leta 1939 (v zasnovi pa že l. 1932) je Edvard Kardelj v razpravi Razvoj slovenskega narodnega vprašanja razčlenil njegove prvine in nakazal prihodnji razvoj razprava je postala idejno izhodišče boja za narodno in družbeno osvoboditev Slovencev. Kardeljeva spoznanja so pomembna za naše razpravljanje o jeziku med NOB ne le zaradi tega,

ker zadevajo tudi položaj jezika, ampak tudi zato, ker je zajel problem scela, v vseh ključnih točkah, in jezika in kulture ni postavil nad druge dejavnike življenja, čeprav sta bila tako razvoj kulture kakor razvoj jezika pri Slovencih kar se da otipljiv odgovor na pritiske in je treba prav v prizadevanjih za njuno uveljavitev videti posebno obliko boja za narodnostno svobodo. Kardelj je za prihodnji razvoj ugotovil, da slovensko narodno vprašanje sestavljajo med drugim prvič vprašanje nacionalne državnosti. Vsebinska tega vprašanja je v pravici, da sleherni narod sam odloča o notranji ureditvi svojega državnega življenja in o svojem odnosu do drugih narodov« (Kardelj 1957:379). V četrto skupino je prištel »vprašanje o političnih svoboščinah in pravicah, ki jih običajno kratijo zatiranim narodom«, v peto pa »kulturno vprašanje, to je vprašanje o svobodnem razvoju narodne kulture, in to tako na področju razvijanja jezika, literature, umetnosti itd. kakor na področju organizirane utrjevanja samobitnosti; sem spada vprašanje o šolah, učbenikih, kulturnih in drugih družtvih ter o materialnem fondu za razvijanje te kulture, ki je odvisen od gospodarske moči naroda« (Kardelj 1979: prav tam). Kardelj je nadalje ugotovil, da je »programsko slovenske narodne zahteve formuliralo leto 1848« — in da je kljub spremembam v njegovi vsebini ta program še vedno osrednja točka vsega boja slovenskega ljudstva (Kardelj, prav tam: 389). Opomnil je tudi na perečnost vprašanja, »kako zlomiti imperialistični pritisk na slovensko ljudstvo, pritisk, ki ga je razkosal med štiri države«. Problem reševanja tega vprašanja je videl za vsak del slovenskega jezika posebej, opozoril pa je, da je izid odvisen tako od zunanjih političnih pritiskov kakor tudi od zmoglosti in moči slovenskega ljudstva.

Spričo odkrite raznarodovalne politike do Slovencev v obeh sosednjih državah je opozoril tudi na nužnost, da si Slovenci v Jugoslaviji izvojujejo tak položaj, da bodo lahko kot »matica« pritegnili v svoj kulturni krog tudi Slovence iz sosednjih držav, ki so bili med vojnama cilj organiziranih in sodobnih napadov na narodno samobitnost, pri tem zlasti na jezik.

(Nadaljevanje sledi)

BREDA POGORELEC

Na 16. evropskem plavalnem prvenstvu v Bolgariji

Prvo zlato odličje v Sovjetsko zvezo

SOFIJA — Sovjetska tekmovalka Angela Stasulovičeva je prva zmagovalka zlatega odličja na 16. evropskem plavalnem prvenstvu, ki se je v nedeljo pričelo v Sofiji. Stasulovičeva se je uveljavila v skoku s stolpa, pri čemer je prehitela Vzhodno Nemko Ramono Wenzel - Patowo in rojakinjo Allo Lobankinovo. Te tri skakalke so si kolajne razdelile tudi pred dvema letoma v Rimu, le vrstni red je bil tedaj drugačen: tedaj se je uveljavila Lobankinova pred Stasulovičevino in Wenzlovo. Finala se je udeležila tudi Italijanka Carolina Fusco, ki je pristala na 9. mestu.

Začele so se tudi tekme z deske za moške. Italijanska zastopnika Massimo Castellani in Piero Italiani sta v kvalifikacijah zasedla 10 oz. 6. mesto in sta se tako uvrstila v današnji finale, ki bo verjetno zelo izenačen: po kvalifikacijah je namreč med prvouvrščenim, Bolgarom Petrom Georgjevem in dvanajstouvrščenim, Avstrijcem Pilsom, le 48 točk razlike. Današnji spored evropskega prven-

stva bo dokaj bogat. Poleg skokov s stolpa in nadaljevanja vaterpolskega turnirja se bo namreč pričelo tudi plavanje. Jugoslovansko zastopstvo si ne obeta veliko, že uvrstitev nekaterih v finale bi bila lep uspeh, medtem ko Italijani že danes računajo na kolajno. Na 100 m prsno imata namreč Minervini in Carbonari drugo (1'03"04) in tretjo (1'03"26) znamko na svetu. Njuni najnevarnejši nasprotniki bodo seveda Anglež Moorhouse, evropski rekorder Sovjet Volkov (1'02"81) in Zahodni Nemeč Beab.

Italijani so zelo dobro pričeli tudi turnir v vaterpolu. V prvem dnevu so z lahkoto visoko premagali Grčijo s 14:9 (1:2, 3:2, 5:2, 5:3). Drugače je bilo z Jugoslavijo, ki je doživela nekoliko nepričakovan poraz proti Madžarski (4:7).

Ostali izidi prvega dne: Španija - Nizozemska 9:7 (2:1, 3:2, 1:3, 3:1); Zahodna Nemčija - Sovjetska zveza 7:7 (2:1, 3:3, 1:1, 1:2).

Tudi v večeršnjem drugem dnevu vaterpolskega turnirja je Italija zanesljivo odpravila še Španijo. Do u-

DANAŠNJI SPORED

PLAVANJE: 9.30 kvalifikacije; 17.00 finali na 100 m prsno ženske, 100 m prsno moški, 400 m mešano ženske, 200 m prsno moški, 4x200 m prsno ženske.

SKOKI V VODO: 8.00 in 13.00 kvalifikacije na deski za ženske; 15.00 finale deska moški.

VATERPOLO: 14.00 Jugoslavija - ZRN; 15.00 Madžarska - Grčija; 16.00 Italija - Nizozemska; 19.00 Francija - Bolgarija (B); 20.00 Sovjetska zveza - Španija.

speha je prišla lažje kot si je pričakovala, saj Španci imajo v svojih vrstah tudi Estiartea, ki velja za najboljšega igralca na svetu. »Azzurri« pa so silovito začeli, z dobro obrambo, zaustavili Estiartea in, s hitro igro in podajami takoj zagotovili precejšnjo prednost, ki je Španci niso mogli več nadoknaditi.

Novoga spodrsolja pa si včeraj ni dovolila Jugoslavija, ki se je pomerila z Nizozemsko. Že v prvi četrtini si je pridobila zanesljivo prednost, ki jo je v drugi še povečala.

Izidi drugega dne: Italija - Španija 11:7 (4:1, 2:1, 1:2, 4:3), (strelci za Italijo: Fiorello 4, Misaggi 3, La Cava 2, Postiglione in Fioretti 1); Ju-

goslavija - Nizozemska 11:7 (4:2, 2:0, 2:2, 3:3), (strelci za Jugoslavijo: Petrović 2, Djuho 1, Bebić 4, Sukno 2, Milanović 2); Zahodna Nemčija - Madžarska 8:6; Sovjetska zveza - Grčija 13:6.

LESTVICA: Italija 4 (razlika v golih +9), SZ 3 (+7) ZRN 3 (+2), Madžarska in Jugoslavija 2 (+1), Španija 2 (-2), Nizozemska 0 (-6), Grčija 0 (-12).

SKUPINA B (1. KOLO): Velika Britanija - Belgija 13:8; Bolgarija - Poljska 8:8; Romunija - Francija 9:7. LESTVICA: Velika Britanija 2 (+5), Romunija 2 (+2), Bolgarija in Poljska 1 (0), Francija 0 (-2), Belgija 0 (-5).

MOTOCIKLIZEM

Spencer nedosegljiv

SILVERSTONE — V razredu do 125 ccm manjkata do konca svetovnega motociklističnega prvenstva še dve dirki, vendar si je Američan Spencer z nedeljskim 4. mestom v Silverstonu že zagotovil naslov, saj je sedaj na skupni lestvici nedosegljiv. Na dobri poti do končnega prvega mesta je tudi v politrskem razredu, kjer bi si končno zmago lahko zagotovil že na naslednji dirki na Švedskem.

VRSTNI RED

125 CCM: 1. Auinger (Av.) monnet; 2. Bianchi (It.) MBA; 3. Selini (Fr.) MBA; 4. Gresini (It.) garello. LESTVICA ZA SP: 1. Bianchi 87 točk; 2. Gresini 84; 3. Gianola (It.) 57; 4. Auinger 57.

250 CCM: 1. Mang (ZRN) honda; 2. Roth (ZRN) juchm; 3. Herweh (ZRN) real; 4. Spencer (ZDA) honda; LESTVICA ZA SP: 1. Spencer 127 točk (svetovni prvak); 2. Mang 97; 3. Wimmer (ZRN) 69.

500 CCM: 1. Spencer (ZDA) honda; 2. Lawson (ZDA) yamaha; 3. Sarron (Fr.) yamaha; 4. De Radigue (Bel.) honda; 5. Mamola (ZDA) honda. LESTVICA ZA SP: 1. Spencer 126; 2. Lawson 106; 3. Sarron 72; 4. Gardner 61; 5. Haslam 57; 6. Mamola 50.

Nogomet: v nedeljskih prijateljskih tekmah

Zmaga Udineseja, poraz Triestine

V nedeljo so italijanski prvo in drugoligaši odigrali vrsto prijateljskih srečanj, na katerih so pokazali dosežani mero priprave in uigranosti. Prvič sta stopila na igrišče Inter in Juventus ter tudi pokazala, da sta že sedaj v formi in da je uigravanje med starimi in novimi nakupi pri obeh ekipah uspelo.

Triestina je v Asiagu igrala proti novoprecenemu drugoligašu Palermu ter izgubila z rezultatom 4:2. Vendar pa je treba takoj dodati, da je Palermo že dalj časa na pripravah in da so sicilski nogometaši igrali zelo prizadevno, pa tudi grobo, saj so se hoteli izkazati proti kotiranemu nasprotniku. Oba gola je za tržaško ekipo dosegel Cinello, medtem ko pa je obrambna vrsta šepala. Braghin v vlogi prostega branilca ni popolnoma prepričan, pa tudi Orlando in

Salvadè nista bila najboljša. K temu je treba še dodati, da se je v sredini polčasa poškodoval Romano.

Po drugi strani pa je Udinese v Jesolu popolnoma pregazil domače moštvo z gladkim 10:0. Res je sicer, da ni Jesolo močna ekipa, vendar pa so tokrat videmski igralci igrali skoraj brezhibno, predvsem pa izredno požrtvovalno, torej tako, kakor trener Vinicio od njih zahteva.

Med ostalimi ekipami bi omenili Juventus, ki je s 4:1 premagal svojo izbrano mladinsko vrsto. Vse štiri gole so dosegli novi nakupi in sicer Serena, Pacione, Mauro in Laudrup. Lecce je premagal Gubbio s 3:0, prvi gol pa je zabil »stari« Causio, ki bo po vsej verjetnosti v najkrajšem času podpisal pogodbo s tem moštvom. Najvišji rezultat in tudi dosedanji rekord »poletnega prven-

stva« je dosegel Cagliari, ki je dal ekipi Arcidosso kar 18 golov. Napoli je brez Maradone premagal Ancono s 6:2, Inter pa ekipo Brixna z 9:0 z goli vseh napadalcev.

Rezultati nedeljskih prijateljskih srečanj: Sel. Valsugana - Atalanta 1:6; Serramazzone - Fiorentina 1:9; Brixen - Inter 0:9; Juventus A - Juventus B 4:1; Gubbio - Lecce 0:3; Ancona - Napoli 2:6; Foligno - Pisa 1:2; Vicenza - Roma 2:2; Sampdoria A - Sampdoria B 3:1; Modena - Torino 0:2; Jesolo - Udinese 10:0; Repr. Gornjega Poadižja - Verona 0:3; Rablà - Bologna 0:8; Arcidosso - Cagliari 0:18; Rimini - Campobasso 0:1; Darfo - Cremonese 0:5; Barga - Genoa 1:9; Norcia - Perugia 1:4; Pescara - Latina 2:1; Borgopace - Sambenedettese 0:11; Triestina - Palermo 2:4.

Na dirki za VN ZRN v formuli ena

Znova Alboreto in Prost

NÜRBURGRING — Alboreto in Prost sta tudi na VN ZRN potrdila vlogo glavnih favoritov za končno zmago v letošnji formuli ena. Ferrarjev pilot je v Nürburgringu dosegel prestižno zmago, vendar je njegov najhujši nasprotnik pristal na drugem mestu, tako da je razlika med obema na skupni lestvici še vedno tesna. Brez točk pa so ostali vsi njegovi neposredni nasledovalci, od De Angelisa, Rosberga, Johanssona, Piqueta, Tambaya, Senne, in je sedaj, ko do konca manjka še sedem dirk, res malo možnosti, da bi ju znali resneje ogroziti, še zlasti, ker sta tako Ferrari kot McLaren znova potrdili izredno zanesljivost.

VRSTNI RED NEDELJSKE DIRKE
1. Alboreto (It.) ferrari, ki je 67 krogov za skupnih 304,3 km prevozil v 1.35'31"337 s poprečno hitrostjo

191,147 km na uro; 2. Prost (Fr.) mclaren porsche po 11'661; 3. Laffite (Fr.) ligier renault po 51'154; 4. Boutsen (Bel.) arrows BMW po 55'279; 5. Lauda (Av.) mclaren porsche po 1'13'972; 6. Mansell (VB) williams honda po 1'16'820; 7. Berger (Av.) arrows BMW po 1 krogu; LESTVICA ZA SP

1. Alboreto (It.) 46 točk; 2. Prost (Fr.) 41; 3. De Angelis (It.) 36; 4. Rosberg (Fin.) 18; 5. Johansson (Šve.) 16; 6. Piquet (Braz.) 13; 7. Tambay (Fr.) 11; 8. Laffite (Fr.) 10; 9. Senne (Braz.) in Boutsen (Bel.) po 9; 11. Mansell (VB) 6; 12. Lauda (Av.) 5.

LESTVICA AVTOMOBILSKIH HIŠ
1. Ferrari 65; 2. McLaren 46; 3. Lotus 35; 4. Williams 24; 5. Renault 15; 6. Brabham 14; 7. Ligier 13; 8. Arrows 9; 9. Tyrrell 4.

Kvalifikacije za Davisov pokal

Prvi uspeh ZRN proti ZDA

HAMBURG — Boris Becker je v zadnjem srečanju četrtfinalnega dvoboja med ZRN in ZDA za Davisov pokal v treh setih prepričljivo odpravil Kricksteina in tako priboril Zahodni Nemčiji prvo zmago proti Američanom. Doslej sta se ZRN in ZDA srečali šestkrat. Nemci pa so vsakokrat potegnili krajši konec, njihova negativna serija pa je trajala kar od leta 1913.

V ostalih četrtfinalnih dvobojih ni prišlo do presenečenja. Češkoslovaška je prepričljivo s 5:0 strla vsak odpor Ekvadora, Švedska je Indiji prepustila samo točko (5:1), Avstralija pa je sicer tesno vendar zaslužno premagala Paragvaj. (3:2).

Polfinalna srečanja se bodo pričela 4. oktobra. Zahodna Nemčija se bo pomerila s Češkoslovaško, tako da bo Becker takoj imel priložnost, da se oddolži Ivanu Lendlu za nedavni poraz v Indianopolisu, prvem po svoji bleščeči zmagi v Wimbledonu. V drugem polfinalu se bosta srečali Avstralija in Švedska.

Steve Cram svetovni rekorder tudi na 2.000 m

BUDIMPEŠTA — Odlični angleški atlet Steve Cram je izboljšal še en svetovni rekord. Na mednarodnem mitingu v Budimpešti je 2.000 m pretekel v času novega svetovnega rekorda 4'51"39, kar je za stotinko boljše od prejšnjega Walkerjevega rekorda.

Prosenko 17,69 m

LENINGRAD — Sovjetski atlet je med državnim prvenstvom SZ izboljšal evropski rekord v troskoku s 17,69 m. Prejšnji rekord Britanca Keitha Connorja je bil 17,57 m.

Košarka: včeraj predstavili videmskega prvotigaša

VIDEM — Včeraj so v Vidmu predstavili košarkarsko moštvo Fantoni, ki je lani izpadlo iz A-1 lige in se bo letos skušalo takoj vrniti v elitno skupino, saj je najelo odlične košarkarje, kot so Američana Wright in Kea ter Tombolata.

Dirka po ZDA
SAN FRANCISCO — Prvo etapo mednarodne kolesarske dirke po ZDA je osvojil Kanadčan Alex Steida. Drugi je bil Američan Lemond, tretji pa Norvežan Kuum. Na skupni lestvici vodi Američan Ron Kieffel pred rojakoma Lemondom in Hampstenom.

totip	
1. — 1. Cafor	1
2. Bellabimba	1
2. — 1. Balidar FC	2
2. Ayfon OM	2
3. — 1. Neipols	X
2. Candidata FA	2
4. — 1. Borgo del Pri	X
2. Vasari	1
5. — 1. Dallila Ba	X
2. Donnami	1
6. — 1. Queen	X
2. The End	1
KVOTE	
12 (34 dobitnikov) - 9.891.000 lir	
11 (408 dobitnikov) - 805.000 lir	
10 (4532 dobitnikov) - 71.000 lir	

V finalu za državni amaterski naslov Koper klonil po 11-metrovkah

Crvena zvezda — Koper 4:2 (0:1, 1:1)

Nogometaši Kopa so finalno tekmo za naslov amaterskega prvaka Jugoslavije v Gnilanah (Kosovo) z domačo Crveno zvezdo nesrečno izgubili po streljanju 11-metrovk. V regularnem delu se je namreč tekma končala z rezultatom 1:1.

Srečanje je pred okrog 7 tisoč gledalci sodil beograjski sodnik Vlajić, ki je v 45. minuti prestrogo kaznoval branilca Kopa Omanovića, ki ga je pri vodstvu Kopa z 1:0 izključil. Koprčani so pričeli spodbudno in že v 13. minuti je Voljč zadel mrežo. Domačini so tedaj prevzeli pobudo in v dogajanja je posegel še sodnik

Stefanel včeraj začel s pripravami

Boris Vitez (desno) z novima nakupoma Stefanela Lucantonijem in Francescattom med včerajšnjo predstavitvijo na sedežu tržaškega prvotigaša

Tržaški košarkarski prvotigaš je včeraj začel s pripravami na novo sezono v A-1 ligi. V jutranjih urah je bila tako na sedežu Stefanela kratka predstavitve, ki so se je udeležili nekateri odborniki in igralci tržaškega kluba.

Odbornik Dragan je, ob odsotnosti predsednika Cosulich, po uvodnem pozdravu časnikarjem, igralcem in

novemu trenerju Puglisiju dejal, da so v društvu izredno zadovoljni glede prodaje letošnjih abonmajev. V 20 dneh so namreč »najzvestejšim navijačem« prodali že 1.200 abonmajev. To pa dokazuje, je dejal Dragan, da so tržaški navijači navezani na društvo. Stefanel torej lahko tudi letos računa na svojega »šestega igralca«, na čudovito občinstvo,

ki je v minulem prvenstvu pripomoglo, da se je ekipa predčasno rešila pred izpadom in da se je celo potegovala za končno prvenstvo.

Pri Stefanelu so tudi zadovoljni z letošnjo »borzo«. Moštvo se je primerno ojačilo s Francescattom in Lucantonijem. Najelo je novega trenerja Puglisija, ki je v košarkarskih krogih cenjen kot zelo požrtvovalen in sposoben trener. Za ekipo pa je gotovo lepa okrepitev tudi Američan Howard. Glede drugega tujca, društvo seveda upa, da bi se vrnil Ben Coleman. To pa bo dokaj težko, saj Coleman trenutno zelo dobro igra v »summer« ligi in bo najverjetneje dobil ponudbo kakega profesionalnega ameriškega kluba. Sicer pa Stefanelov predstavnik v ZDA že išče možno rešitev, v primeru, da bi Coleman ostal med profesionalci.

Trener Puglisi je s pripravami začel včeraj v telovadnici pristaniških delavcev na Proseku. Na razpolago ima vse igralce, razen Howarda (prišel bo v nedeljo) in Fischetta (začel bo s treningi v četrtek). Z delom je seveda začel tudi Boris Vitez. Pomočni trener pa je letos Romano Marini. (bl)

Uspeli tečaji pri TPK Sirena

Jadralni tečaj v razredu optimist v organizaciji TPK Sirena so se končali s podeljevanjem diplom jadralcem zadnje skupine.

Jadrlnih tečajev TPK Sirena se je udeležilo 39 otrok od 8. do 12. leta starosti. V prvem tečaju, ki ga je vodil Inko Starec, je sodelovalo osem otrok. Ostale tri tečaje je vodil izolski trener Vlado Barbarič, vpisanih je bilo 5, 12 oziroma 14 otrok. Nekateri otroci so tečaj letos ponovili. Po mnenju vadiateljev bi le ti z nadaljnjim treningom lahko že nastopali na uradnih regatah. Jadrlni tečaji so med drugimi točkami obsegali tudi vsakodnevno telovadbo. Pri tem je TPK Sirena sodeloval s Športno šolo Trst.

Julija meseca sta bila na sporedu tudi dva jadrlna tečaja v razredu

jadrlnih desk, prav tako v organizaciji TPK Sirena. Vsakega tečaja se je udeležilo po šest jadralcov. Tečaja so vodili Marko Zubalič, David Poljšak in Marko Civardi.

Franco Brajnik ponovno predsednik Juventine

Franco Brajnik je bil potrjen za predsednika Športnega društva Juventina. Izvolili so ga na prvi seji novoizvoljenega odbora, kjer so si porazdelili tudi druge odgovornosti. Za podpredsednika sta bila imenovana Danilo Nanut in Giorgio Tavcar, tajnik je Paolo Nanut (nadomestnik Roberta Grendene), blagajnik je Jožef Grendene (nadomestnik Jelko Petajan), gospodar pa Aldo Terpin. Od ostalih odbornikov bo Gianfranco Vecchiato skrbel za mladinski sektor.

Obisk pri športnih organizacijah na Goriškem

Trideset let plodnega delovanja Športnega društva Sovodnje

Mladosti iz Doberdoba. Ta bi nastopala pod svojim imenom na doberdobskem nogometnem igrišču. Poleg tega pa bi mi ne zahtevali nobenega plačila za posojene igralce. To je lep dokaz dobre volje. Predlog je bil tudi zelo jaseen: vse bi bilo le za enoletno preizkušnjo. Ni rečeno pa, da bi ne lahko ostali pri taki rešitvi.

V Sovodnjah pa bi imeli selekcijo igralcev pod 18. letom. Rezultati bi pokazali, če je pot pravilna. Tudi igralci bi imeli več od tega. Med slednjimi je večina navdušena za tak položus. Menim, da so pogoji za to odlični, vendar pa ni dovolj odločnosti in volje za premostitev določenih pedsodkov. Kar se naše ekipe tiče, bomo v prihodnji sezoni imeli le člansko ekipo.

Kaj pa odbojarski odsek?

Po premoru v 70. letih, je ta panoga pri nas zopet zaživela. Prej so bile težave glede pokritega prostora. Vadili smo drugod in težav je bilo mnogo. Sedaj odbojka uspeva, predvsem ženska vrsta je na višku. Letos bo pet let, odkar nastopa v prvenstvih. Ta ekipa, ki se je na začetku znašla v težavah, je po trdem in požrtvovalnem delu letos uspela napredovati v C2 ligo. Na ta uspeh smo zelo ponosni. Seveda se v zvezi s tem pojavljajo določene organizacijske in finančne težave. Potrebujemo nujno

tudi sponzorja. Brez določene denarne pomoči ne bo šlo zlahka.

Kakšni so stiki z drugimi odbojarskimi društvi?

Stiki so dobri. Probleme smo vedno utegnili reševati skupaj in brez velikih težav. Vse to pa gre v dobrobit našim ekipam.

Koliko ljudi je okrog društva in kolikšna je vloga mladih v odboru?

Okoli našega društva se suče približno 150 članov. Poleg tega imamo še otroško telovadbo. Ta odsek ima težave, ker nimamo na razpolago rednih vaditeljev. Vsekakor mislimo to dejavnost ojačiti. Mladi pa se aktivno vključujejo v delo društva in smo z njihovo prisotnostjo zadovoljni. Vedno so pripravljeni pomagati.

Imate v programu še kaj novega?

V zamisli imamo košarko. Tudi tu pa prideta takoj na dan dve veliki težavi. Na prvem mestu je pomanjkanje strokovne moči. V drugi vrsti pa je pomanjkanje ljudi. Tudi moško odbojko bi morali oživeti. Razlog, da vsega tega ni, je predvsem omejeno število ljudi, ki še zdaleč ne zadostujejo. Zato ni vredno odpirati novih odsekov, ki potem životarijo. Bolje je ohraniti in ojačiti sedanjo dejavnost. Samo na tak način bomo lahko izuščili kakovostne igralce za naše ekipe.

Marko Jarc

DAVOR ZUPANČIČ

13. Dnevnik z odprave SPDT na Južno Anapurno

Vendar smo 12. aprila zjutraj kljub krasnemu vremenu posedali v šotoru, ker nismo imeli vrvi za napredovanje. Morali smo namreč počakati, da dospejo šerpe in nosači, ki so se pojavili malo pred kosilom.

Hitro smo pojedli, vzeli nahrbtnike in se takoj odpravili v hrib. Četverica je bila ista kot prejšnji dan, samo moje navdušenje je spet splahnelo. Nekateri dogodki, o katerih ne bom govoril, so me tako prizadeli, da bi se bil najraje odstranil. Na srečo sem takrat še mislil, da je vrh dosegljiv in želja po njem me je vlekla v goro.

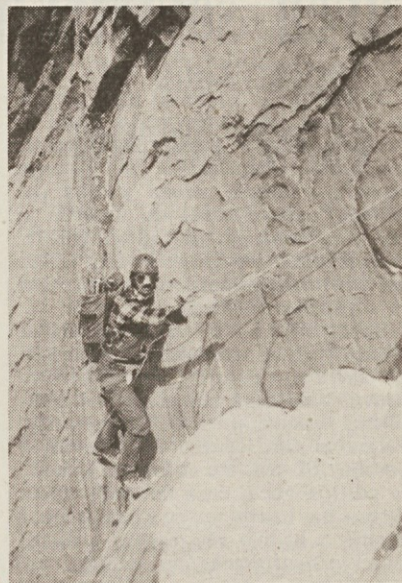
Cergol je spet plezal prvi in napel vrvi do višine 5180 m. Teren je bil lažji kot prejšnji dan, toda napor pri napredovanju je bil zaradi naraščajoče višine vedno večji. Nahrbtnik, ki je tehtal storaj 15 kg, me je tako tlačil, da sem ga, ko smo končali plezanje, rade volje pustil na mestu in zdiral po vrvi navzdol. Ko smo se vrnili v naša bivališča, kjer še vedno ni bilo Fauste, sem vprašal vodjo, če bi lahko z njo imel radijsko zvezo.

Rad bi se bil pogovarjal z osebo, s katero sem delil svoje življenje. Čeprav me je med pešačenjem do gore večkrat motilo, da sem jo imel pri sebi, ker sem se počutil vezanega, sem sedaj v velikem kuhinjskem šotoru težil po nekom, kateremu bi lahko zupal svoje najbolj skrite misli. Z Lenardom sem seveda nekaj govoril, celo več kot nekaj, toda nisem mogel vzpostaviti tistega odnosa, ki sem ga že več let imel s Fausto. Ko smo vzpostavili zvezo, sem ji nežno kot malokdaj pripovedoval, kaj se dogaja z nami. Njeni kratki, brezbržni odgovori so me skoraj užalili in vprašal sem jo, zakaj je tako hladna.

»Nisem vajena se s tabo pogovarjati po teh hudicih aparatih, zato ti odgovarjam tako telegrafsko«, se je glasil njen odgovor, ki me je zopet spravil v dobro voljo. Mnogo bolj živahen sem se vrnil v družbo ostalih, ki so še vedno kramljali o stvarih, ki so bile od nas tedaj bolj oddaljene kot Proxima Centauri. Zapeli smo nekaj partizanskih in narodnih pesmi ter legli k počitku, sproščeni in brez skrbi, ker je bil naslednji dan namenjen urejanju baznega tabora in ne plezanju.

Zjutraj smo nestrpno pričakovali zadnje tovore, medtem pa kopali prostor za šotore in premaknili kuhinjo na drugo, višje mesto, ker je topeči se sneg popolnoma poplavljal prejšnjo vdolbino. Točno opoldne je bila vsa naša prtljaga v baznem taboru. Vsak si je v vrsti sivih in oštevilčenih sodov poiskal svojega, samo Vilko se je pritoževal, ker ni našel tistega, napolnjenega z zdravili. Zato smo se vsi posvetili iskanju sode številka sedem in ga končno našli nekje pod že podrtimi šotori.

Obe dekleti, Lenard in jaz smo se naselili v velik oranžen šotor čisto podobnem kuhinjskemu, in zanj poiskali udobno mesto. Postavili smo ga na lepo, popolnoma ravno ploskev, ali vsaj tako se nam je takrat

Lucijan Milič na skalnatem skoku IV. stopnje

zdelo. Ko smo kasneje v njem spali, je bila udobnost nekoliko dvomljiva, saj nam ostri kamni, ki so štrleli iz snega, ko se je talil, večkrat niso pustili spat. Da bi nam veter ne odnesel platna, smo ga zasidrali s kamenjem.

Tisti dan je v tabor prispela tudi Fausta. Radoval sem nad njenim prihodom, toda nisem ji šel naproti. Čakal sem jo v kuhinjskem šotoru in morda se je malo užalila. Vedno sem bil tak: vse, kar sem storil, je bilo le iz navdušenja in če slučajno mi ni bilo do tega, ni bilo zemeljske sile, ki bi me prepričala. Tako me je tisti dan Fausta našla zamišljenega sedečega ob velikih loncih. Hladno vzdusje je po nekaj trenutkih prepustilo mesto navdušenemu pogovoru. Kot pri spovedi sem ji povedal dogodivščine preteklih dni. V bazo je dospel tudi zvezni oficir, ki je bil na svoji prvi ekspediciji in je zaradi močnega glavobola ostal nekaj dni na višini 4000 m. Sedaj, ko je končno dosegel ostale in so mu šerpe že postavljali šotor, je žalostno sedel pred njimi in se držal za glavo. Očitno ni bil preveč zadovoljen, da je na ministrstvu sprejel to funkcijo. Hoja prejšnjih dni ga je zelo utrudila in višina, ki jo je dosegel, ga je tako izčrpala, da si je želel kar domov.

Zjutraj smo bili že navsezgodaj pripravljene, da dosežemo greben. Cergol se tisti dan ni dobro počutil, zato je sklenil počakati v baznem taboru. Lenard, Lucijan in jaz pa smo si v nahrbtnike poleg vrvi naložili tudi višinski šotor, ker smo namreč upali doseči mesto, kjer naj bi postavili naš prvi višinski tabor. Vzpenjali smo se po fiksnih vrveh dokler teh ni bilo konec. Tam sem zaprosil tovariša, da mi prepustita vodstvo. Prikimala sta. Pred menoj je bil ne prestrm, mešan teren.

OLYMPIC SPORT

TRST - Ul. del Bosco 10/A - Tel. 040/773902

vse za vse športe

ZNIŽANJE
POPUSTI OD 20 DO 60%
na artiklih najboljših znamk

OLYMPIC SPORT

POOBLAŠČENA MEHANIČNA DELAVNICA

Mares

SCUBAPRO

Obv. občini

športnemu društvu Sovodnje predseduje Davorin Devetak, ki se že sedemindvajset let aktivno ukvarja s sovdenskim športom. Povedal nam je, da je pred predsedniškovo funkcijo opravljal v odboru še vse druge dolžnosti. Pozna vse probleme, ki jih lahko ima športno društvo. Treba je tudi reči, da je pretežno deloval na nogometnem področju. Tako je potekal pogovor z njim.

Kdaj je nastalo SD Sovodnje?

Nastalo je v letu 1955, ko je Juventina dobila svoje igrišče v Štandrežu. Takrat se je uresničila že dolgo kovana želja po domači nogometni ekipi. Nogomet je bil takrat edina panoga v Sovodnjah. V letih '70 se je dejavnost začela premikati tudi na druga področja, a je vse skupaj kmalu zamrlo. Vsekakor se je športno življenje odvijalo v okviru nogometnega igrišča. Za druge panoge takrat ni bilo prostora. V letih sedemdeset smo izgubili nogometno igrišče, ker so skozí Sovodnje začeli graditi avtocesto. Društvena ekipa je morala nastopati na tujem in je izgubila ves naraščaj. Škoda je bila takrat velika. Z odbojko pa je društvo začelo v polovici šestdesetih let. Najprej so sodelovali le na turnirjih, leta '71/72 pa so tudi nastopili na uradnem prvenstvu. Pomanjkanje pokritega prostora je onemogočilo delovanje in je dejavnost leta '74 zamrla. Pravi preporod in razmah je odbojka dosegla v zadnjih letih.

Kar se nogometne ekipe tiče, kakšna je bila letošnja sezona?

Letos smo imeli člansko ekipo, ki je nastopala v 3. amaterski ligi. Imeli pa smo tudi mladinsko moštvo in sicer naraščajnike. Ta ekipa je bila sestavljena iz igralcev Sovodnje, Mladosti in Juventine. To je bil lep primer sodelovanja in združevanja ekip. Kar se pa članskega moštva tiče, nismo imeli velikih ambicij, ker nimamo dovolj igralcev. Zato smo mnenja, da bi bila združena ekipa koristna izkušnja. Predvsem bi lahko boljši igralci imeli več od tega in bi se bolj potrudili, ko bi videli možnost dobrih rezultatov.

Kako je prišlo do zamisli o združevanju moči in kakšni so pogoji pri tem?

Za združeno nogometno ekipo sprejemamo vsako rešitev. Vse to naj bi bilo za enkrat le enoletna poskusna doba. Mi in Standrežci smo bili mnenja, da bi dali naše najboljše igralce

Tako ali drugače pa je med moškimi in ženskami zanimanje za šport v kolegijih izredno. Na igriščih in v telovadnicah kar mrgoli študentov. Zelo zasedeni pa so tudi prostori za dviganje uteži. Lepo (prevečkrat tudi pretirano) zgrajeno telo je namreč za moškega jamstvo za uspeh pri nežnem spolu.

Očitno pa velik del Američanov še ne ve, kako se uporablja uteži, saj nikdar v mojem življenju nisem videl tolikšnega števila poškodovanih zaradi napačne rabe uteži. Bergle so postale za dekleta in fante kar že običajen pripomoček.

»Naši študentje zares pretiravajo. Ni dneva, ko ne bi zaslišal v spodnjih sobicah kričanje in tuljenje. V začetku sem se kar preplašil in takoj tekel dol po stopnicah ter nutil prvo pomoč. Sedaj pa sem se na te vike in krike že navadil,« mi je povedal paznik telovadnice. In nadaljeval: »Vsem stalno priporočam, da naj bodo z utežmi previdni. V začetku naj dvigajo lažje uteži. Oni pa nič: naložijo si preveliko težo in krak.«

Kar pa me je pri ameriških študentkah in študentih prevzelo, je bilo, s kakšnim navdušenjem se lotevajo športa. Na vsakem treningu, tudi na vsaki nepomembni trening-tekm, igri, vaji dajo vse od sebe. Izgledalo bi, da se potegujejo za olimpijsko kolajno.

In ko sem se tudi sam pridružil rekreativcem košarkarjem, da bi med prijatelji odigrali »našo partitidno«, sem se po skoraj dveh urah tekanja gor in dol po igrišču komaj privlekel do tuša. Upehan in potolčen sem bil, da sem nato le s težavo zbral svoje kosti v posteljo.

»Tle Američani so zares zmešani, toda občudovanja vredni,« sem pomislil in globoko zaspal.

ŠOKANTEN PRIZOR V MANHATTNU

V soboto, 27. aprila, je bilo v NY zelo vroče. S prijateljem iz Švice sva se odpravila v Manhattan, središče ameriške metropole. Ko sva se mudila v Rockefeller Centru in sva opazovala mogočne nebotičnike, me je prijatelj zgrabil za roko.

»Poglej tam, ali ni to nag človek?«
Pogledal sem navzgor. Približno na 15. nadstropju velikega steklenega nebotičnika je stal oa 4-45 let star človek, popolnoma nag. Sprehajal se je verjetno po hodniku in se masturbiral. S prijateljem sva kar onemela. »Oh kako mi je žal, da nimam na aparatu zooma,« je dejal prijatelj. »V NY sem že videl marsikaj čudnega, da pa bi se človek pri belem dnevu masturbiral v nebotičniku sredi Manhattan, tega res nisem pričakoval.«

Dviganje uteži je med ameriški študenti izredno popularno. »Široka ramena in prsi« so namreč jamstvo za uspeh pri nežnem spolu...

NEW YORK NEW YORK NEW YORK

Branko Lakovič 3.

ŠPORTNA DEJAVNOST V KOLEGIJU

V vsakem ameriškem kolegiju je športna dejavnost izredno pestra, saj je prav šport zelo pomembna komponenta ameriške družbe. Šport je vzmet za uveljavitev posameznika, za izstopanje iz ogromne mase anonimcev, za uspeh in nenazadnje za zaslužek.

Najbolj popularni športi v kolegijih so seveda oni, ki so tudi najbolj priljubljeni v vsej državi: bežbol, ameriški »football« in košarka. Veliko pa je zanimanje tudi za atletiko in plavanje, zadnje čase pa si vedno bolj utira pot tenis.

Dobro univerzitetno moštvo ali tudi posameznik je velika reklama za ves kolegij in zato ni čudno, da je v ZDA pravi lov na športne talente in da jih univerze snubijo ne le z brezplačnim študijem, temveč tudi z lepimi nagradami ali drugimi privilegiji.

»To pa je obenem dvorezen meč,« mi je povedal ameriški študent. »Tle talenti so pravi privilegiranci. Nekateri odlični športniki zanemarjajo šolo in če nato ne uspejo med profesionalci, so enostavno na cesti.«

Naročnina: mesečna 10.000 lir - celoletna 120.000 lir; v SFRJ številka 35.00 din, naročnina za zasebnike mesečno 250.00, letno 2.500.00 din, za organizacije in podjetja mesečno 300.00, letno 3.000.00, letno nedeljski 800.00 din.

Poštni tekoči račun za Italijo
Založništvo Tržaškega tiska, Trst 13512348
Za SFRJ - žiro račun 50101 603 45361
ADIT - DZS 61000 Ljubljana
Kardeljeva 8/II. nad. - telefon 223023

Oglaš - Ob delavnikih trgovski 1 modul (šir 1 st. viš 23 mm) 43.000 lir. Finančni in legalni oglaš 2.900 lir za mm višine v širini 1 stolpca. Mali oglaš 550 lir beseda. Ob praznikih povisek 20%. IVA 18%. Osmrtne, zahvale in sozolja po formatu. Oglaš iz dežele Furlanije - Julijske krajine se naročajo pri oglašnem oddelku PUBLIEST - Trst, Ul. Montecchi 6 - Tel. 775275, tix 460270 EST I, iz vseh drugih dežel v Italiji pri podružnicah - SPI

primorski dnevnik

6. avgusta 1985

TRST Ul. Montecchi 6 PP 559
Tel. (040) 794672 (4 linije) - Tlx 460270
GORICA Drevored 24 maggio 1
Tel. (0481)83382 - 85723
ČEDAD Stretto De Rubis 20
Tel. (0432) 731190

Izdaja in tiska ZTT Trst

Član italijanske zveze časopisnih založnikov FIEG

Kako so Sovjeti popravili Saljut 7 Uspešna vesoljska odprava dveh sovjetskih kozmonavtov

MOSKVA — Sovjetski tisk poroča v teh dneh, da je Sovjetska zveza 8. junija poslala v vesolje kozmonavta Vladimira Džanibekova in Viktorja Savinika, katerih naloga je bila popraviti hude okvare, do katerih je prišlo na vesoljski postaji »Saljut 7«. Naloga obeh vesoljcev je bila izredno zahtevna in zapletena, vendar sta jo z uspehom opravila.

Saljut 7 je bil v vesolju od aprila 1982, v postaji so imeli svoje oporišče že številne sovjetske vesoljske odprave, zadnja pa sta bila v vesoljski postaji Leonid Kizim, Vladimir Solovjev in Oleg Atkov, ki so ostali v vesolju 237 dni. Po njihovem odhodu je postaja nekaj časa delovala samodejno, na lepem pa so njeni signali zamrli in ni bilo več mogoče komunicirati. Znanstveniki na Zemlji niso vedeli, kaj se dogaja s Saljutom.

Zato so v SZ sklenili, da pošljejo Džanibekova, ki je bil že večkrat v vesolju in Savinika, da bi skušala popraviti okvare. Sklenitev z »nemom« postajo, se pravi s postajo, ki ne daje več glasu od sebe, je zelo zahtevna. Predvsem oba vesoljca nista vedela, kje se postaja pravzaprav na-

haja. Ko so ugotovili njeno lego, se je »sojuz«, s katerim sta vesoljca potovala, najprej približal pod vodstvom kompjuerja. Ko sta prispela na razdaljo 250 metrov je ladjico prevzel Džanibekov, ki jo je ročno pripeljal do postaje in opravil vse potrebne operacije za priključitev. Vesoljca sta takoj opazila, da so bili panoji s sončnimi celicami napačno usmerjeni in da torej sončna energija ni mogla napajati energetskega sistema postaje. Vsi akumulatorji so bili popolnoma prazni, voda v rezervoarjih je zaledenela, skratka, na postaji ni bilo mogoče živeti. Vesoljca sta se spravila na delo in v dveh dneh popravila najhujše okvare, tako da sta lahko živela, dokler ni prispel »vesoljski tovornjak« z vodo, hrano in akumulatorji.

Džanibekov in Savinik sta nadaljevala z delom in v kratkem času je »Saljut« spet oživel, oba vesoljca pa sta se lahko vrnila na Zemljo, kjer sta poročala o svoji misiji, ki bo za znanstvenika nadvse zanimiva, saj sedaj razpolagajo z vrsto podatkov o človeškem delu v vesolju in sicer v najbolj negativnih razmerah.

Predmet oddaje bi moral biti položaj na Irskem Protest britanskih novinarjev zaradi cenzure nad TV oddajo

LONDON — Televizijska mreža BBC bi morala prihodnji teden predvajati serijo dokumentarcev o Severni Irski. Toda programski svet jo je naenkrat črtal z oddajnega seznama. Zakaj? Ker je notranji minister Leon Britton izdal prepovedni odlok, v katerem piše, da bi dokumentarec oškodoval britanske interese in izzvenel v podporo terorizmu. V eni od 45-minutnih oddaj bi namreč moral spregovoriti tudi viden predstavnik Irske republikanske armade (IRA).

Ko bi vodstvo BBC dokumentarne serije ne črtalo s programa kljub ministrovemu odloku, bi Britton izkoristil pravico veta, ki mu tudi po samem statutu BBC pripada kot vrhovnemu poveljniku policije, ki je razen tega zadolžen za javni red in pravosodje (pravosodnega ministra kot takega v Vel. Britaniji ni).

Vse se je začelo, ko je tisk objavil vest, da bo v oddajah o Ulstru nastopil član IRA Martin McGuinness. Predsednica vlade Thatcherjeva je vzrojila in ministru Brittonu ukazala dokumentarec prepovedati, ne ona ne on pa ga sploh še nista videla. Vedeti je treba, da je McGuinness bil po demokratičnem postopku izvoljen v severnoirsko skupščino na listi stranke Sinn Fein, ki v ulstrskih krajevnih upravah deluje kot čisto zakonito telo in s čedalje rastočim vplivom na politični pozornici.

Toda Sinn Fein je politično krilo IRA in odtod cen-

zorska poteza Thatcherjeve, sicer pa tudi globoka zdrega v Londonu vpricho vprašanja, kako je kljub vsemu vendar mogoče prepričati zakonito izvoljenemu predstavniku, da javno spregovori o enem najbolj aktualnih in žgočih problemov, pa naj bodo njegova stališča še tako različna od vladnih. Pri BBC pripisujejo McGuinnessu en sam »greh«: da namreč v intervjuju pove, da je bil neposredno angažiran proti britanskim okupacijskim silam v Ulstru. Za Thatcherjevo je to bilo več kot dovolj, pozabila pa je, kako se Britanci od vselej ponašajo s strpnostjo in priznavanjem pravice, da vsakdo lahko pove, kar misli in čuti.

Tega ni pozabil članar uglednega časopisa The Guardian: najprej je izrazil začudenje spricho nedemokratične poteze Thatcherjeve, nato pa zapisal, da McGuinnessa ni mogoče istovetiti s kakšnim bližnjevzhodnim fanatikom, ki ustrahuje talce ugrabljenega letala, ampak je z njim treba ravnati kot z dobro znanim akterjem britanske politične stvarnosti.

Uredniški zbor BBC je na vladno cenzuro ostro reagiral in najvil za sredo 24-urno protestno stavko. Iz solidarnosti z njim bodo stavkali tudi časnikarji konkurenčne televizijske mreže ITN. Vodstvo BBC je toliko bolj poparjeno, ker so ga doslej v levičarskih krogih in v vzhodnoevropskih državah označevali kot »sredstvo vladne propagande«.

Harriet Beecher Stowe

34.

Koča strica Toma

Presenetljiva statistika v ZDA

Vsak peti Američan ima težave z branjem

NEW YORK — Vsak peti ameriški državljani ne zna prebrati niti prve strani časopisa. Ta »povratni analfabetizem« stane ZDA povprečno 225 milijard dolarjev letno, če upoštevamo podpore revnim, neredno plačevanje davkov, škodo na delovnih mestih zaradi nesposobnosti zaposlenih, sredstva, ki se vlagajo v dopolnilne tečaje ipd.

Tako izhaja iz raziskave, ki jo je izvedel Northeast - Midwest Institute in izide katere je pred kratkim objavil ugledni Washington Post. Raziskovalci so ugotovili, da je kakih 60 milijonov Američanov »funkcionalno nepismenih«. V to kategorijo spada 44 od sto črncev, 56 špansko govorečih in 16 od sto ostalega belopoltega prebivalstva.

Raziskava potrjuje širjenje pojava, na katerega so v prejšnjih letih že opozorili razni raziskovalni inštituti, med temi tudi omenjeni Northeast - Midwest Institute. Pojav so zaznali tudi politični krogi v Washingtonu in z njim se izrecno ukvarja tudi posebna komisija v kongresu. Novi podatki pa so kljub temu marsikoga hudo zaskrbeli. »Gre za nacionalno sramoto in tragedijo, v kateri nastajata dve Ameriki,« je dejal poslanec demokratske stranke Patrick Williams, ki je tudi član omenjene posebne kongresne komisije. »To je zavora za gospodarstvo, madež na naši demokraciji in nevarnost za našo obrambo,« je še pristavil. Pri tem se je nanašal tudi na že znano dejstvo, da mnogi ameriški vojaki niso zmožni uporabljati tehnološko zahtevnega orožja, ker enostavno ne znajo prebrati knjižic z navodili.

Kongresna komisija, ki se ukvarja z vprašanjem »povratnega analfabetizma«, je v teh dneh zaslišala znanega pedagoga Johna Maninga z minnesotske univerze, ki je izrazil prepričanje, da je treba pojav v dobri meri pripisati brezposelnosti, zlasti mladinski. Anne Richardson, predsednica gibanja za širjenje knjige, pa je pred komisijo povedala, da je 13 od sto ameriških 17-letnikov »funkcionalno nepismenih«.

Na osnovi zbranega gradiva je kongresna komisija že javno oporekala izidom uradnega popisa iz leta 1980, po katerih naj bi število nepismenih ne presevalo 1 odstotka celotnega ameriškega prebivalstva. Komisija je tudi že povedala, kje bi morala država ukrepati za izboljšanje stanja: predvsem bi morala izboljšati javno šolstvo, ki je v popolnem razsulu. V ZDA že dolgo veljajo zasebne šole kot edine, ki lahko nudijo resno izobrazbo, javno šolstvo, ki je za razliko od zasebnega brezplačno, pa tudi zaradi brezbriznosti pristojnih oblasti še in še propada.

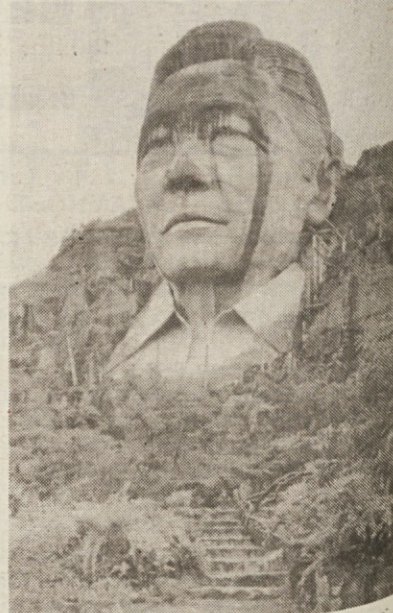
Lubnice in smeti

PEKING — Pekinske oblasti imajo te dni hude probleme z odnašanjem smeti, zaradi velike količine olupkov lubenic. Oblasti so namreč odpravile posrednike pri prodaji lubenic, tako da so kmetje sadje sami prodajali na tržnicah in prebivalci Pekinga so se lahko prvič do sitega najedli slastnih sadežev. Ostal je seveda problem olupkov, na katerega oblasti niso bile pripravljene. Vsak dan namreč gre v smeti nekaj ton teh olupkov in smetarska služba ni kos večjemu delu.

Epidemija v Nepal

KATMANDU — Vsaj 70 ljudi je umrlo prejšnji teden v Nepalju zaradi epidemije trebušnega vnetja. V zadnjem mesecu je v tej himalajski državi izgubilo življenje vsaj 140 oseb zaradi te epidemije. Poleg tega je v Nepalju tudi epidemija ošpic, ki je že terjala življenje nekaj otrok. Več sto oseb bolega trenutno v Nepalju za ošpicami in hudo drisko.

Megalomanija

Filipinski predsednik Marcos si je dal izklesati takle doprsni kip, ki ga je videti od vseh strani v predsedniškem parku v Pugu (Telefoto AP)